

Toimeksiantosopimussuhteinen perhehoito

Toimintaohje

Sisällys

1. JOHDANTO	4
2. PERHEHOITO	5
2.1. Perhehoitaja	6
2.2. Perhekoti	8
2.3. Perhekodissa hoidettavien lukumäärä.....	9
2.4. Perhehoidon muodot.....	10
2.4.1. Lyhytaikainen perhehoito / Ikäihmiset ja vammaiset henkilöt	10
2.4.2. Lyhytaikainen perhehoito lastensuojelussa.....	11
2.4.3. Lyhytaikainen perhehoito asiakkaan kotiin lastensuojelun jälkihuollossa	12
2.4.4. Sukulais- tai lähiverkostoperhehoito	12
2.4.5. Tehostettu perhehoito (lapset).....	13
2.4.6. Osavuorokautinen perhehoito.....	13
2.4.7. Pitkäaikainen perhehoito	13
3. PERHEHOIDON JÄRJESTÄMINEN JA MYÖNTÄMINEN	14
3.1. Perhehoidon koordinaattorit.....	15
3.2. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä.....	16
3.3. Sosiaalityöntekijä, asiakasohjaaja, sosiaaliohjaaja, palveluohjaaja/ikääntyneet, vammaiset henkilöt.....	17
4. PERHEHOITAJANA TOIMIMISEN ALOITTAMINEN	18
4.1. Ennen valmistuksen alkamista esitettävät asiakirjat	18
4.2. Ennakkovalmennus	18
4.3. Sijaissisaruus	19
5. PERHEHOIDON PUITESOPIMUS JA TOIMEKSIANTOSOPIMUS	20
5.1. Puitesopimus	20
5.2. Toimeksiantosopimus	21
5.2.1. Toimeksiantosopimuksen purkaminen ja irtisanominen	23
6. PERHEHOITAJAN OIKEUDET JA VELVOLLISUUDET	24
6.1. Perhehoitajan vastuut, velvoitteet ja oikeudet	24
6.2. Perhehoitajan salassapito- ja vaitiolovelvollisuus.....	26
6.3. Ilmoitusvelvollisuus	27
6.4. Perhehoitajan juridinen asema suhteessa perhehoitoon sijoitettuun lapseen	27

7. Asiakkaan sijoittuminen perhehoitoon	28
7.1. Lastensuojelu.....	28
7.1.1. Lapsen sijoitus avohuollon tukitoimena.....	29
7.1.2. Lapsen huostaanotto.....	30
7.1.3. Lapsen sijoitus kiireellisesti.....	30
7.1.4. Täysi-ikäisen jälkihuoltoon sijoitus perhehoidossa.....	31
7.2. Ikääntyneet ja vammaiset henkilöt.....	32
8. PERHEHOIDON ASIAKKAAN ASEMA	33
8.1. Lastensuojelu.....	33
8.2. Ikääntyneet ja vammaiset henkilöt.....	35
8.3. Perhehoidon asiakasmaksut.....	36
9. PERHEHOITAJAN SOSIAALITURVA	36
9.1. Vakuutukset.....	36
9.2. Verotus.....	37
9.3. Perhehoitajan sairastuessa maksettavat korvaukset.....	37
9.4. Eläke.....	39
10. PERHEHOIDON ASIAKASTA KOSKEVIA ASIOITA	39
10.1. Lastensuojelu.....	39
10.1.1. Lapsen ja hänen läheistensä osallisuuden tukeminen.....	39
10.1.2. Lapsen huoltajuus ja edunvalvonta.....	40
10.1.3. Lapsen kotikunta ja asuinkunta.....	40
10.1.4. Lapsen uskonto ja rippikoulu.....	41
10.1.5. Lapsen päivähoito ja koulu.....	41
10.1.6. Lapsen passi ja henkilökortti.....	41
10.1.7. Matkustuslupa.....	42
10.1.8. Lapsen pankkitili.....	42
10.1.9. Lapsen opintojen tukeminen.....	42
10.2. Ikääntynyt / vammaisen henkilö perhehoidossa.....	43
10.2.1. Edunvalvonta perhehoidossa.....	43
10.3. Lääkehoidon toteutuminen perhehoidossa (toimeksiantosuhteinen).....	43
11. PERHEHOITAJIEN TUKI	44
11.1. Tiedollinen tuki.....	44
11.2. Vertaistuki.....	45
11.3. Mentorointi.....	46

11.4.	Hyvinvointi- ja terveystarkastus	46
11.5.	Sijaishoito perhehoitajan kotiin.....	46
11.6.	Muu tuki	47
12.	YHTEISTYÖ JA YHTEYDENPITO	47
12.1.	Yhteydenpidon rajoittaminen	48
13.	PERHEHOITAJAN OIKEUS VAPAASEEN	48
14.	PERHEHOIDON VALVONTA	50
15.	ITSENÄISTYMISSVARAT	51
16.	HYVINVOINTIALUEIDEN VÄLINEN YHTEISTYÖ	52
16.1.	Tiedon luovuttaminen, salassapito ja asiakirjojen säilyttäminen	52
16.2.	Kriisi- ja väkivaltatilanteet	53
17.	PERHEHOIDON PÄÄTTYMINEN	54
18.	PERHEHOIDON SÄÄDÖSTAUSTA	55

LIITE   Palkkiot ja korvaukset 2023

1. JOHDANTO

Kymenlaakson hyvinvointialueen perhehoidon toimintaohje on hallinnollinen ohje siitä, miten Kymenlaakson hyvinvointialue toteuttaa toimeksiantosopimussuhteista perhehoitoa. Toimintaohjeen tavoitteena on tukea laadukasta perhehoidon toteuttamista. Toimintaohjeessa kuvataan perhehoidon keskeisiä käsitteitä, perhehoidon toteutusta, korvauksiin liittyviä periaatteita, perhehoitajan asemaa sekä tuen muotoja ja niiden toteutusta. Perhehoidon toimintaohje palvelee perhehoidon kaikkia osapuolia; perhehoidosta vastaavaa hyvinvointialuetta, perhehoidossa olevaa asiakasta sekä perhehoitajaa. Toimintaohje käsittää kaikki asiakasryhmät, mutta siinä on huomioitu myös asiakasryhmiä koskevat erityisyydet.

Tässä toimintaohjeessa linjataan yhtenäiset periaatteet toimeksiantosopimussuhteisen perhehoidon toteuttamiseen Kymenlaakson hyvinvointialueella. Toimintaohje turvaa asiakaslähtöisen perhehoidon laadun edellytykset ja perustan sekä kaikkien osapuolten oikeudet ja velvollisuudet. Toimintaohjeen päivittämisestä vastaa Kymenlaakson hyvinvointialueen perhehoidon palveluesimies. Toimintaohjeen päivittämistarve tarkistetaan vuosittain.

Perhehoitaja on Kymenlaakson hyvinvointialueen perhehoitajaksi hyväksymä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksien perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa. Perhehoitajalta edellytetään perhehoidon ennakkovalmennuksen suorittamista ja tehtävän edellyttämiä valmiuksia.

Kiertävä perhehoitaja toteuttaa lyhytaikaista perhehoitoa asiakkaan kotona ja voi toimia sijaisena perhekodissa perhehoitajan vapaan tai muun poissaolon aikana.

Toimeksiantosopimus on perhehoitajan ja Kymenlaakson hyvinvointialueen välinen sopimus, joka tehdään jokaisesta perhehoidossa olevasta asiakkaasta. Siinä sovitaan mm. palkkiosta, kulukorvauksesta ja hoidon kestosta.

Toimeksiantaja on perhehoidon järjestämisestä vastaava hyvinvointialue, eli perhehoidon toimeksiantosopimuksen allekirjoittanut toinen osapuoli. Kymenlaakson hyvinvointialue vastaa siitä, että asiakkaan sijoittaminen perhehoitoon ja perhehoidon toteuttaminen sujuvat lainmukaisesti.

Perhehoidon koordinaattori on Kymenlaakson hyvinvointialue viranomainen, joka on koulutuksen ja kokemuksen myötä perehtynyt perhehoidon järjestämiseen ja toteuttamiseen. Koordinaattori koordinoi eri asiakasryhmien osalta toimeksiantosuhteista perhehoitoa sosiaalipalveluissa. Koordinaattori toimii perhehoitajien vastuutyöntekijänä.

Asiakkaan omatyöntekijä vastaa perhehoidossa olevan asiakkaan palvelukokonaisuudesta

(esim. asiakasohjaaja, omaishoidon palveluohjaaja tai vammaispalvelujen sosiaaliohjaaja tai sosiaalityöntekijä, lastensuojelussa sosiaalityöntekijä).

2. PERHEHOITO

20.3.2015/263 Perhehoitolaki

1 § Lain tarkoitus ja tavoite

Tämän lain tarkoituksena on turvata hoidettavalle perheenomainen ja hoidettavan tarpeiden mukainen perhehoito. Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodin-omaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan.

3 § (8.7.2022/606) Perhehoito

Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Hyvinvointialue tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa tai sopimuksen perhehoidon järjestämisestä yksityisen perhehoidon tuottajan kanssa.

Perhehoidossa kunnioitetaan henkilön itsemääräämisoikeutta, otetaan huomioon yksilölliset tarpeet ja toiveet sekä turvallisuus. Perheen arkeen osallistuminen ja perhehoitajan läsnäolo tukevat henkilön toimintakykyä ja kuntoutumista sekä ylläpitävät hyvää elämänlaatua. Perhehoito on kevyempi vaihtoehto palvelutarjonnassa raskaampien tukimuotojen vaihtoehtona. Perhehoito suunnitellaan palvelemaan asiakkaan tarpeita joustavasti, turvallisesti ja asiakkaan edun mukaisesti. Koti ympäristönä tukee asiakkaan toimintakyvyn säilymistä ja lisää elämänlaatua.

Kymenlaakson hyvinvointialue tekee perhehoidon toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa. Toimeksiantosopimus voidaan tehdä perhehoitajan suoritettua ennakkovalmennuksen ja Kymenlaakson hyvinvointialueen viranhaltija on hyväksyttyä perhekodin. Toimeksiantosopimuksella hyvinvointialueen viranomaisen antaa julkisen hallintotehtävän perhehoitajalle.

Lastensuojelussa perhehoidon tavoitteena on tarjota kodin ulkopuolelle sijoitetulle lapselle perheenomainen, hänen tarpeitaan vastaava turvallinen kasvu-ympäristö. Perhehoitoa annetaan lapselle, jonka hoitoa ja kasvatusta tai muuta huolenpitoa ei voida tarkoituksenmukaisesti järjestää hänen omassa kodissaan hyödyntäen muita sosiaali- ja terveystalvveluja.

Perhehoito on laitoshoitoon nähden ensisijainen lapsen sijaishuollon muoto. Laitoshoittoa järjestetään, jos lapsen sijaishuoltoa ei voida järjestää lapsen edun mukaisesti riittävien tukitoimien avulla perhehoidossa tai muualla. Perhehoito tulee kyseeseen erityisesti silloin, kun lapsen tasapainoinen kehitys edellyttää kiinteitä ihmissuhteita ja pysyvän perheyhteisön antamaa tukea. Perhehoidolle on ominaista, että sinne sijoitetut lapset jakavat perhehoitajan arkipäivää osallistuen perheen yhteisiin toimintoihin tasavertaisena perheyhteisön jäsenenä. Perhehoidon soveltuvuutta arvioitaessa on myös huomioitava tarvittavia tukimuotoja lapselle, lapsen perheelle sekä perhehoitoperheille.

Perhehoitoa voidaan käyttää huostaan otettujen ja kiireellisesti sijoitettujen lasten hoidon ja huolenpidon järjestämiseksi tai kun lapsi sijoitetaan avohuollon tukitoimena. Perhehoitoa toteutetaan myös lastensuojelulain mukaisena jälkihuoltona.

Ikääntyneen ja vammaisen henkilön palvelutarjonnassa perhehoito on yksi vaihtoehto. Se on inhimillisen, kotoisan ja turvallisen arjen mahdollistava hoivan ja huolenpidon sekä tuen ja ohjauksen muoto esimerkiksi silloin, kun toimintakykyyn vaikuttaa vammaisuus tai iän tuoma toimintakyvyn aleneminen, sairaus tai turvattomuuden tunne. Perhehoidolla voidaan vähentää laitoshoidon ja tehostetun palveluasumisen tarvetta ja ehkäistä raskaampien tukimuotojen tarvetta tarjoamalla vaihtoehtoinen kevyempi hoivan ja huolenpidon muoto.

Perhehoidon perustana ovat yhteisöllisyys ja perheen arkeen osallistuminen perhehoidossa olevan henkilön tarpeet huomioiden. Koti ympäristönä tukee asiakkaan toimintakyvyn säilymistä ja lisää elämänlaatua. Perhehoito suunnitellaan palvelemaan asiakkaan tarpeita joustavasti, turvallisesti ja asiakkaan edunmukaisesti. Perhehoidon myöntämisessä lähtökohtina ovat henkilön ja hänen perheensä elämäntilanne sekä tuen, ohjauksen, hoivan ja huolenpidon tarve. Perhehoitoon sijoittamisessa otetaan huomioon henkilön toiveet, hänen läheistensä mielipide sekä perhehoitajan arvio omista valmiuksistaan suhteessa henkilön tarpeisiin sekä asiakkaan mahdollisesti tarvitsemat muut sosiaali- ja terveyspalvelut. Perhehoito on avohoitoa, joten perhehoidon asiakkaat ovat oikeutettuja saamaan myös muita tarvitsemiaan sote-palveluja.

2.1. Perhehoitaja

6 § Perhehoitajan kelpoisuus

Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa. Ennen 10 §:ssä tarkoitetun toimeksiantosopimuksen tekemistä perhehoitajaksi aikovan henkilön on suoritettava tehtävän edellyttämä ennakkovalmennus. Erityisistä syistä ennakkovalmennus voidaan suorittaa vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta. Ammatillisessa perhehoidossa edellytetään 1 momentissa säädetyn lisäksi olevan vähintään kaksi perhehoitajaa, joista ainakin yhdellä perhehoidon hoito- ja kasvatustehtäviin osallistuvista on tehtävään soveltuva koulutus ja riittävä kokemus hoito- tai kasvatustehtävistä.

Perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka toteuttaa perhehoitolain mukaista perhehoitoa omassa kodissaan tai hoidettavan kotona. Perhehoitaja on tehnyt toimeksiantosopimuksen hoidon järjestämisestä vastaavan hyvinvointialueen kanssa. Alle 18-vuotiaiden henkilöiden perhehoitajaksi aikovan tulee esittää rikosrekisteriote "Lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi."

Perhehoitajana voi toimia;

- Perhehoitajan tulee olla täysi-ikäinen, lastensuojelussa pääsääntöisesti olla iältään lapsen vanhemmaksi sopiva
- Henkilö/henkilöt, jotka ovat käyneet hyväksytysti perhehoidon ennakoivallisuuden
- Pariskunta, yksinasuva tai yksinhuoltaja
- Perheen kasvuympäristön tulee olla lapsi/asiakasystävällinen
- Perheen kodin tulee olla riittävän tilava (kts. 2.2.)
- Perheen kaikki jäsenet hyväksyvät perhehoidon ja perhehoidossa olevalla henkilöllä on perheessä tasavertainen asema muiden perheenjäsenten kanssa (kts. 2.2)
- Perhehoitaja kykenee toimimaan monitoimijaisessa verkostossa
- Perheen elämäntilanne tasapainoinen

Perhehoitajan sopivuutta arvioidaan hoidettavan kannalta kokonaisvaltaisesti. Lastensuojelussa perhehoidossa korostuu sijoitetun lapsen/nuoren ja perhehoitajan lämmin vastavuoroinen suhde sekä perhehoitajan kyky hoivata ja pitää huolta sijoitetusta lapsesta/nuoresta. Mitä vaativampi perheeseen sijoitettavan asiakkaan tilanne on, sitä enemmän huomiota tulee kiinnittää perhehoitajan mahdollisuuksiin vastata asiakkaan hoivan ja huolenpidon tarpeisiin ja tehtävässään tarvitsemaan tukeen. Lisäksi tulee ottaa huomioon se, miten vaativan tason hoitoon perhehoitajan edellytetään vastaavan sekä millaista erityisosaamista asiakkaan hoito mahdollisesti edellyttää.

Perhehoitajaksi ryhtymisen ja toimimisen esteitä;

- Puoliso tai joku muu perheenjäsen vastustaa perhehoitajaksi ryhtymistä
- Kriisi omassa elämäntilanteessaan
- Lastensuojelun asiakkuus
- Akuutti mielenterveyden häiriö tai sairaus, tai muu toimintakykyä heikentävä sairaus
- Päihdeongelma ym. toimintakykyyn vaikuttava riippuvuus
- Voimassa oleva toimeentulotuki asiakkuus
- Perhehoitajana toimimisen estävä rikostausta
- Elämään ja arkeen hyvin voimakkaasti vaikuttava elämänkatsomus
- Hylkäävä arvio ennakoivallisuudesta

Perhehoitaja vastaa perhehoitoon sijoitetun henkilön arjesta asiakassuunnitelman mukaisesti esim.

- Hoitaa ja pitää huolta hoidettavasta hänen yksilöllisten tarpeidensa mukaan
- Auttaa ja tukee hoidettavaa hänen omien voimavarojensa hyödyntämisessä
- Ylläpitää ja edesauttaa asiakkaan toimintakykyä
- Tukee ja mahdollistaa hoidettavan ja hänen läheistensä yhteydenpitoa

Perhehoitajalla tulee olla valmiuksia vastata asiakkaan perhehoidon edellyttämiin vaatimuksiin. Perhehoitaja sitoutuu perhehoidon tehtävään ja tekee yhteistyötä asiakkaan asioissa. Perhehoitajilta vaadittava ennakoivallisuus auttaa tulevaa perhehoitoperhettä arvioimaan omia valmiuksia ryhtyä perhehoitajiksi.

2.2. Perhekoti

Perhehoitolaki 5 § Perhekodin olosuhteet

Perhekodin pitää olla terveystieteellisesti ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Perhekodin sopivuutta harkittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin, perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata perhehoitoon sijoitettavan tarpeisiin hänen etunsa mukaisesti.

Lisäksi on selvitettävä, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan ja voiko perhehoitoon sijoitettava henkilö saada perhekodin muihin jäseniin nähden tasavertaisen aseman. Perhekodin tulee myös rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan olla siellä annettavalle hoidolle sopiva.

Tässä toimintaohjeessa perhekodilla tarkoitetaan perhehoitolain mukaisen toimeksiantosopimuksen tehneen perhehoitajan yksityiskotia, jossa sekä hoitaja että hoidettava asuvat. Perhekodin olosuhteiden tulee olla sellaiset, että ne riittävällä tavalla turvaavat perhehoidon asiakkaalle turvallisen elinympäristön. Olosuhteilla tarkoitetaan mm. kodin viihtyvyyttä, esteettömyyttä ja turvallisuutta sekä perheen ihmissuhteita ja kodin ilmapiiriä. Perheen jäsenten tulee hyväksyä ja olla yksimielisiä perhehoitotoiminnasta.

Perhekodin hyväksyy Kymenlaakson hyvinvointialue, joka myös valvoo perhekodin toimintaa.

Lastensuojelussa korostuu vaade sellaisille perhekodin olosuhteille, jotka parhaiten turvaavat juuri kyseiseen perhekotiin sijoitettavalle lapselle turvallisen elinympäristön. Olosuhteilla tarkoitetaan ennen kaikkea henkistä ilmapiiriä, jossa lapsi perhekodissa elää, unohtamatta perhekodin rakenteellisia fyysisiä olosuhteita, kuten riittävää esteettömyyttä ja lapsen tarvitsemää varustetasoa. Perhekodin sopivuutta arvioitaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin sekä perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata perhehoitoon sijoitettavan lapsen tarpeisiin hänen etunsa mukaisesti. Lisäksi on selvitettävä, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan lapsen ja voiko perhehoitoon sijoitettava lapsi saada perhekodin muihin jäseniin nähden tasavertaisen kohtelun.

Lastensuojelussa perhehoidon koordinaattori, lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä ja perhehoitaja selvittävät etukäteen yhteistyössä perhekodin jäsenten kanssa sijoitettavan lapsen soveltuvuuden perheeseen. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että muilta perhekodin jäseniltä (mukaan luettuna aiemmin sijoitetut lapset sekä perhehoitajien omat lapset ja muut

kodeissa asuvat) kysytään, hyväksyvätkö he perhehoitoon sijoitettavan lapsen siten, että lapsi voi saada perhekodin muihin jäseniin nähden tasavertaisen kohtelun. Tämä toteutetaan selvittämällä tasapuolisesti kaikkien osapuolten mielipide, joka dokumentoidaan olosuhdeselvitykseen tai asiakastietojärjestelmään. Mielipiteen selvittämisessä tulee kuitenkin huomioida erityisen tarkasti salassapitoa koskevat säännökset, kuten esimerkiksi asiakaslain säännökset.

Ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden osalta pitkäaikaisessa perhehoidossa olevalle tulee pääsääntöisesti olla oma huone, tai mahdollisuus yksityisyyteen tulee turvata muulla tavoin. Perhekodin tulee olla perhehoidossa olevan henkilön tarvitsemien palvelujen ja läheisten yhteydenpidon kannalta toimiva. Sen tulee olla rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan siellä annettavalle perhehoidolle sopiva. Liikkumisen esteettömyyteen on hyvä kiinnittää huomiota esim. mahdollisuuteen apuvälineiden käyttöön.

Turvallisuutta koskevista asioista perhekoti katsotaan yksityiskodiksi, jossa toimitaan yhteistyössä pelastusviranomaisten kanssa ja toimitaan heiltä saatujen ohjeiden mukaisesti. Perhehoitajan on huolehdittava perhekodin tilojen turvallisuudesta omavalvonnan periaattein. Perhekodin paloturvallisuus perustuu riskien tunnistamiseen ja arviointiin sekä ennalta ehkäiseviin toimenpiteisiin, kuten; toimivat palo- ja häikävaroitimet, ensisammutusvälineet ja avoimet poistumistiet sekä perhekodin sisäinen ohjaus, valvonta ja muut varotoimet. Perhehoitajaa suositellaan tekemään yhteistyötä pelastusviranomaisten kanssa perhekodin paloturvallisuuteen liittyvissä asioissa.

Ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden osalta asiakasohjaaja/ sosiaaliohjaaja /palveluohjaaja /sosiaalityöntekijä, perhehoidon koordinaattori ja perhehoitaja selvittävät yhdessä perhekodin soveltuvuutta vastaamaan asiakkaan tarpeeseen.

2.3. Perhekodissa hoidettavien lukumäärä

Perhehoitolaki 7 § Perhekodissa hoidettavien määrä

Perhekodissa saadaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina.

Perhekodissa saadaan kuitenkin hoitaa samanaikaisesti enintään kuutta henkilöä, jos perhekodissa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin toisella on 6 §:n 1 momentissa ja toisella 3 momentissa säädetty kelpoisuus. (29.6.2016/510)

Perhehoitolaki 9 § Hoidettavien määrästä poikkeaminen

Jos kyse on hoidon antamisesta sisaruksille tai saman perheen jäsenille, voi perhekodissa tai ammatillisessa perhekodissa olla samanaikaisesti hoidettavana useampi henkilö kuin 7 ja 8 §:ssä säädetään. Lisäksi erityisestä syystä voidaan 7 ja 8 §:ssä säädetyistä samanaikaisesti hoidettavien henkilöiden enimmäismäärästä poiketa. Erityisenä syynä pidetään lähinnä tilannetta, jossa perhehoidossa samanaikaisesti hoidetaan vain täysi-ikäisiä henkilöitä, joiden keskinäinen kanssakäyminen ja perhehoitosijoituksen laatu yhdessä toimintakyvyn ja hoidon tarpeen kanssa tekevät mahdolliseksi poikkeamisen enimmäismäärästä.

Hoidettavien määrä on kuitenkin suhteutettava perhehoitajien lukumäärään, hoidettavien tarvitsemaan hoitoon ja kasvatukseen sekä toiminnan luonteeseen.

Silloin kun lapsia on sijoitettuna samaan perhekotiin enemmän kuin neljä, on lasten huolenpidosta ja arjesta vastaamisen mahdollisuudet arvioitava suhteessa järjestelyihin ja aikaan, jota lasten yksilöllinen hoito ja huolenpito edellyttävät hoitajilta.

Kymenlaakson hyvinvointialueen viranhaltija päättää perhehoidon sijoituksista, arvioiden aina sijoitettavien henkilöiden määrän huomioimalla perhehoitajan valmiudet ja mahdollisuudet vastata asiakkaiden hoidon tarpeeseen. Sijoitusta tehtäessä tulee niin perhehoitolain kuin muidenkin asiakkaan asemaa turvaavien säännösten perusteella ottaa ensisijaisesti huomioon asiakkaan etu sekä muiden jo aiemmin perheeseen sijoitettujen henkilöiden sekä perheen omien lasten etu.

2.4. Perhehoidon muodot

Perhehoito voi olla lyhytaikaista tai pitkäaikaista perustuen yksilöllisiin asiakassuunnitelmiin. Perhehoitoa voidaan toteuttaa myös osavuorokautisena. Perhehoito tapahtuu perhehoitajan tai asiakkaan yksityiskodissa. Perhehoito voi olla lapsen, nuoren, aikuisen tai ikääntyneen asiakkaan kohdalla lyhytaikaista ja säännöllistä tai pitkäkestoista kestäen vuosia. Perhehoitoon sijoittamisen lähtökohtana ovat asiakkaan elämäntilanne sekä tuen, ohjauksen, hoivan ja huolenpidon tarve. Perhehoito on tavallista perhe-elämää, jossa eheän arjen perustana ovat toistuvat ja säännölliset arkirutiinit. Sen vahvuutena ovat pysyvät ihmissuhteet, niiden luoma turva ja mahdollisuus kiintymyssuhteisiin.

2.4.1. Lyhytaikainen perhehoito / Ikäihmiset ja vammaiset henkilöt

Lyhytaikaisessa perhehoidossa oleva henkilö ei asu vakituisesti perhekodissa. Lyhytaikainen perhehoito voi tarkoittaa joko säännöllistä jaksohoitoa tai yksittäistä, määräaikaista hoitojaksoa esim. toipilasajalle. Lyhytaikaisesta perhehoidosta voidaan tehdä toistaiseksi voimassa oleva toimeksiantosopimus (esim. säännöllinen jaksohoito) tai määräaikainen toimeksianto-

sopimus. Mikäli perhehoito kestää yli 15 vrk yhtäjaksoisesti, tai kuukauden aikana hoitovuorokausia kertyy yli 15vrk, perhehoitajalle maksetaan hoitajaksosta pitkäaikaisen perhehoidon kuukausipalkkio.

Lyhytaikainen perhehoito

- voi toteutua myös asiakkaan kotona (ns. kiertävä perhehoitaja)
- voidaan järjestää esimerkiksi omaishoitajan lakisääteisten vapaiden ajaksi
- voidaan järjestää toisen perhehoitajan sijaistamiseksi
- voi toteutua koko vuorokautisena tai osavuorokautisena.

Omaishoidon lakisääteisten vapaiden ja virkistysvapaiden aikaisesta hoidettavan hoidon toteuttamisesta perhehoitona päättää omaishoidon palveluohjaaja.

Vammaispalveluna myönnettävä lyhytaikainen perhehoito on joustava, usein muita palveluita täydentävä palvelu, jonka avulla voidaan mahdollistaa perheen toimiva arki ja esimerkiksi vammaisen lapsen vanhempien työssäkäynti. Kymenlaakson hyvinvointialueella vammaisen lapsi voi saada erityishuoltolain nojalla lyhytaikaista perhehoitoa osavuorokautisesti kuntouttavana aamu- tai iltapäivähoitona (APIP) ja tilapäisesti esimerkiksi koulujen loma-aikoina tai silloin, jos ei pärjää yksin kotona kouluamuina tai koulun jälkeen iltapäivisin. Lyhytaikaista huolenpitoa tai hoitoa voidaan järjestää erityishuoltona kehitysvammalain perusteella tai vammaispalvelulain muuta lain tarkoituksen toteuttamiseksi tarpeellisena palveluna.

2.4.2. Lyhytaikainen perhehoito lastensuojelussa

Lyhytaikaista perhehoitoa käytetään lastensuojelussa ensisijaisesti avohuollollisena toimenpiteenä. Sijoitukset lyhytaikaiseen perhehoitoon ovat joko kiireellisiä tai avohuollon lyhytaikaisia sijoituksia, joiden kesto on enintään 3 kuukautta. Huostaan otettu lapsi voidaan sijoittaa lyhytaikaiseen perhehoitoon kriisitilanteissa tai silloin, kun lapselle vielä etsitään pitkäaikaista sijaisperhettä. Tilannekohtaisista ratkaisuista päättää lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä.

Perhehoitoperheet toimivat lyhytaikaisina sijaishuoltopaikkoina esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:

- Kiireellisissä sijoituksissa
- Arviointivaiheessa ennen pitkäaikaista sijoitusta
- Lastensuojelun avohuollon sijoituksissa
- Toisen perhehoitajan vapaan sijaisena
- Hoitoperheinä adoption harkinta-aikana

2.4.3. Lyhytaikainen perhehoito asiakkaan kotiin lastensuojelun jälkihuollossa

Nuoren tukeminen esimerkiksi siirtymävaiheessa omaan asuntoon tai muussa haastavassa elämäntilanteessa. Nuorella ei esimerkiksi muuta tukiverkostoa tai on toiminnanohjauksen haasteita. Nuori asuu omassa kodissaan, mutta tarvitsee vahvaa tukea esimerkiksi viranomaisasioinneissa, rahankäytön hallinnassa, opintojen loppuunsaattamisessa / työelämään siirtymisessä, kodinhoidollisissa asioissa, sosiaalisen verkoston ja vapaa-ajan sisällön löytämisessä omatoimisen elämän alkuun saattamiseksi.

Tuen tavoitteet ja määrä sovitaan asiakassuunnitelmassa, tuen kesto määräaikainen. Tuen muotoina ohjaus, neuvonta, tuki. Perhehoitajalta edellytetään mahdollisuutta olla nuoren tukena tiiviisti hänen tarvitsemissaan asioissa.

Perhehoitajalle maksettava palkkio määräytyy nuoren asiakassuunnitelmaan määritellyn ohjauksen, neuvonnan ja tuen määrän mukaan. Esimerkiksi nuoren arvioidaan tarvitsevan viikon aikana n. 16 tuntia perhehoitajan tukea ja ohjausta maksetaan perhehoitajalle viikosta kahdelta päivältä lyhytaikaisen perhehoidon (lapset/nuoret) palkkio (eli 8 lyhytaikaisen päiväpalkkiota kuukaudessa).

2.4.4. Sukulais- tai lähiverkostoperhehoito

Lastensuojelulaki 32 § Läheisverkoston kartoittaminen

Ennen lapsen sijoittamista kodin ulkopuolelle on selvítettävä lapsen vanhemman, jonka luona lapsi ei pääasiallisesti asu, sukulaisten tai muiden lapselle läheisten henkilöiden mahdollisuudet ottaa lapsi luokseen asumaan tai muutoin osallistua lapsen tukemiseen. Selvittäminen voidaan jättää tekemättä, jos sitä ei asian kiireellisyyden tai muun perustellun syyn vuoksi ole tarpeen tehdä. Lapsen asumista ja sijoituspaikkaa koskeva asia on ratkaistava aina lapsen edun mukaisella tavalla.

Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulee ryhtyä toimenpiteisiin lapsen huollon järjestämiseksi vanhempien välisellä sopimuksella tai tuomioistuimen päätöksellä, jos tätä on lapsen edun kannalta pidettävä aiheellisena. Henkilölle, jolle on uskottu lapsen huolto lapsen vanhempien ohella tai sijasta ja jonka luona lapsi asuu, tulee tarvittaessa turvata perhehoitajain (263/2015) 10 § mainitut edellytykset lapsen hoitamiseksi ja kasvattamiseksi.

Tarkoittaa lapsen sijoittamista perhehoitoon oman biologisen tai muun lähiverkoston kuuluvan luokse. Perhe voi toimia lyhytaikaisena tai pitkäaikaisena. Perheiden osallistuminen ennakkovalmennus tapahtuu ennakkoon tai vuoden kuluessa tehtävän aloittamisesta.

Lapsen läheisverkostoon voi kuulua muitakin ihmisiä kuin lapsen sukulaisia. Lapselle läheisiä henkilöitä voivat olla esimerkiksi kummit, naapurit tai hoitajat. Olennaista on selvittää lapsen oma kokemus siitä, ketkä ovat hänelle läheisiä ihmisiä. Mikäli lapsen läheisverkostosta löytyy

henkilö, joka on halukas ryhtymään lapsen perhehoitajaksi, tekevät lastensuojelun sosiaalityöntekijä ja perhehoidon koordinaattori selvityksen perheen valmiuksista sekä olosuhteista.

Sijoitettaessa huostaan otettu lapsi läheisverkostoon kuuluvan henkilön tai perheen luokse, on kyse läheisverkostosijoituksesta. Läheisverkostosijoitus voi tulla kyseeseen myös avohuollon tukitoimena. Sijoitus on tällöin määräaikainen. Lyhytaikainen läheisverkostosijoitus voi olla mahdollinen esimerkiksi, kun vielä arvioidaan vaihtoehtoja lapsen huostaanotolle ja tarvetta tehdä huoltajuusjärjestelyjä.

Läheisperhehoitajat ovat toimeksiantosuhteessa Kymenlaakson hyvinvointialueeseen ja he ovat perhehoitajina yhdenvertaisessa asemassa muiden perhehoitajien kanssa.

2.4.5. Tehostettu perhehoito (lapset)

Tehostettu perhehoito on toimeksiantosuhteista perhehoitoa, jossa annettavasta hoidosta vastaa ennakoivaltuutuksen suorittanut, hoitopaikassa asuva henkilö, jolla on tehtävään soveltuva ammatillinen sosiaali- tai terveysalan perustutkinto sekä riittävä soveltuva työkokemus. Perhehoitaja toimii päätoimisena kotona (ei ansiotyössä).

Tehostettu perhehoito on tarkoitettu erityishoitoa vaativille lapsille, jotka tarvitsevat kodinomaista hoitoa ja jotka muutoin sijoitettaisiin laitoksiin.

2.4.6. Osavuorokautinen perhehoito

Ikäänntyneet ja vammaiset henkilöt: Osavuorokautinen perhehoito kestää enintään 12 tuntia. Osavuorokautisen perhehoidon kesto määräytyy asiakkaan tarpeen perusteella. Alle 3 tuntia kestävä perhehoito on lähinnä vammaisen henkilön ilta-/aamupäivähoitoa tai omaishoidon virkistysvapaan aikaista hoidettavan hoidon toteutusta.

Lastensuojelu: Sijaishoito voi toteutua myös osa-vuorokautisena. (kts. 11.6)

2.4.7. Pitkäaikainen perhehoito

Pitkäaikainen perhehoito on toistaiseksi voimassa olevaa. Pitkäaikaisessa perhehoidossa olleeseen asiakas asuu oman kodin ulkopuolella. Pitkäaikainen perhehoito tarjoaa turvallisen ja kodinomaisen perhe-elämän. Se tarjoaa turvallisen vaihtoehdon silloin kun ihminen ei voi asua tai ei selviydy tukitoimien avulla omassa kodissaan. Lastensuojelussa pitkäaikaiseen perhehoitoon sijoitettu lapsi on usein huostaan otettu. Sijoituksen tarvetta ja kesto arvioidaan tarpeen mukaisesti.

Pitkäaikaista vammaisen lapsen perhehoitoa voidaan järjestää esimerkiksi tilanteissa, joissa lapsi tarvitsee hoitoa ja huolenpitoa, johon vanhempien elämäntilanne ja voimavarat eivät anna mahdollisuutta. Tarvittaessa on tehtävä yhteistyötä lastensuojelun kanssa. Niissä tilanteissa, joissa on kysymys lastensuojelun tarpeesta, myös vammaisen lapsen asia on ratkaistava lastensuojelulain nojalla.

Ikääntyneille ja aikuisille vammaisille henkilöille perhehoito voi olla ratkaisu pitkäaikaisen asumisen ja tarvittavan hoidon ja huolenpidon järjestämiseen esimerkiksi tilanteissa, joissa vammaisen henkilö on asunut pitkään lapsuudenkodissaan ja hän tarvitsee perhetilanteen muuttuessa uuden kodin. Perhehoidossa oleva ikäihminen tai vammaisen henkilö voi tarvittaessa saada asumisen ja ylläpidon lisäksi yksilölliseen tarpeensa mukaiset sosiaali- ja terveystalvet mukaan lukien vammaispalvelut, kuten kuljetuspalvelut ja henkilökohtaisen avun sekä kotihoidon ja kotisairaanhoidon palvelut.

3. PERHEHOIDON JÄRJESTÄMINEN JA MYÖNTÄMINEN

Kymenlaakson hyvinvointialueen tehtävänä on järjestää ja tuottaa kaikille maakunnan asukkaille yhdenvertaiset ja helposti saavutettavat sote-palvelut. Perhehoito on yksi sosiaalipalvelu, jolla voidaan vastata asiakkaan palvelutarpeeseen. Sen myöntäminen perustuu palvelutarpeen arviointiin ja sen pohjalta laadittuun asiakassuunnitelmaa. Perhehoito on sosiaalihuoltolain mukaista avohoitoa. Perhehoitoa voidaan järjestää sosiaalihuoltolain, erityishuollosta annetun lain, lastensuojelulain, vanhuspalvelulain tai omaishoidon tuesta annetun lain perusteella. Kymenlaakson hyvinvointialue vastaa perhehoidon asiakkaiden valinnasta, palvelusta tiedottamisesta asiakkailleen sekä viranomaispäätösten tekemisestä. Hyvinvointialueen perhehoidon järjestämisestä vastaavat viranomaiset laativat perhehoidon toimeksiantosopimukset sekä perhehoitoon liittyvät asiakaskohtaiset asiakassuunnitelmat. Lyhytaikainen perhehoito liitetään usein palveluna osaksi asiakkaan muuta jo olemassa olevaa asiakaskohtaista suunnitelmaa (esim. omaishoidon tuen suunnitelma tai vammaispalvelun asiakassuunnitelma) tai tarvittaessa siitä laaditaan oma suunnitelma.

Kymenlaakson hyvinvointialue järjestää perhehoitajaksi aikoville ennakkovalmennuksen, jonka jälkeen perhehoidon koordinaattori tekee kotikäynnin perhehoitajan luokse arvioiden perhekodin sopivuuden perhekodiksi. Hyväksytysti suoritettua ennakkovalmennuksen ja perhekodin hyväksynnän jälkeen perhehoidon palveluesimies/ koordinaattori hyväksyy perhehoitajan. Lastensuojelussa perhehoidon vastuhenkilöiksi nimetyt perhehoidon koordinaattorit, lasten asioista vastaavat sosiaalityöntekijät sekä ikäihmisten/ vammaisten henkilöiden osalta sosiaalityöntekijä, asiakasohjaaja/palveluohjaaja/sosiaaliohjaaja ja perhehoidon koordinaattori tekevät yhteistyötä perhehoidon suunnittelussa, koordinoinnissa ja järjestämisessä. Kymenlaakson hyvinvointialue

een velvollisuutena on vastata ja järjestää perhehoidon lakisääteinen tuki sekä seurata ja arvioida perhehoidon toteutumista yhdessä perhehoitajan kanssa (Perhehoitolaki 22 §). Hyvinvointialueen perhehoidon omavalvontasuunnitelmat ovat saatavilla perhehoidon toimintayksikössä. Omavalvontasuunnitelma toimitetaan perhehoitajalle.

Perhehoitoon sijoittamisessa korostuu asiakkaan yksikölliset tarpeet, tuen, ohjauksen sekä hoidon ja huolenpidon tarve. Perhehoidon toteutuksen kannalta on tärkeää, että asiakkaalle löydetään juuri hänelle parhaiten sopiva perhehoitaja tai perhekoti ja perhehoidon toteutustapa. Lastensuojelussa perhehoidossa voidaan vastata myös kiireellisen sijoituksen tarpeeseen. Lapsen perhehoidossa on huomioitava sijoituksen perusteet, hoidon jatkuvuus ja ihmissuhteiden ylläpitäminen.

Aikuisten (ikäntyneet/vammaiset) osalta tulee huomioida, ettei perhehoitoon sovellu asiakas, joka tarvitsee;

- jatkuvaa sairaalatasoista hoitoa, valvoo öisin ja käyttäytyy häiritsevästi muita kohtaan eikä sitä saada hallintaan,
- valvoo öisin ja häiritsee muita
- tarvitsee säännöllisesti apua öiseen aikaan
- on aggressiivinen, eikä käyttäytymistä saada hallintaan niin, että perhehoitajan tai muiden perhekodissa asuvien henkilöiden turvallisuus voitaisiin turvata
- Pyrkii määrätietoisesti pois minkä johdosta valvonta ja turvallisuus vaarantuvat
- Tarvitsee siirtymiseen tai liikkumiseen sellaisia apuvälineitä, joiden käyttäminen ei ole mahdollista perhekodissa
- Tarvitsee jatkuvasti päivittäisissä toimissa kahden henkilön apua
- On oikeustoimikelpoinen ja ymmärtää hoidontarpeensa, mutta ei halua vastaanottaa perhehoitoa
- ei sitoudu yhteistyöhön tai jonka omaiset eivät sitoudu yhteistyöhön
- henkilö, joka tarvitsee rajoitustoimenpiteitä (EHL)

Perhehoidon järjestäminen on tiimityötä, jossa jokaisella on omat vastuualueet sekä myös työtehtävät, joista vastataan yhdessä. Koordinaattorit ja sosiaalityöntekijät/asiakasohjaajat/ sosiaaliohjaajat/palveluohjaajat työskentelevät tarvittaessa työpareina. Seuraavana on lueteltuna koordinaattoreiden ja sosiaalityöntekijöiden, asiakasohjaajien/sosiaaliohjaajien/ palveluohjaajien työtehtäviä, joista osa on siis yhteisiä jaettuja työtehtäviä.

3.1. Perhehoidon koordinaattorit

Perhehoidon koordinaattorit toimivat Kymenlaakson hyvinvointialueella perhehoitajille nimetyinä vastuutyöntekijöinä. Koordinaattorin yhteystiedot on kirjattu toimeksiantosopimukseen.

Koordinaattori vastaa perhehoitajille annettavasta tuesta ja perhehoidon valvonnasta. Koordinaattorin valvontatehtävä on lähtökohtaisesti ennaltaehkäisevää ja ohjaavaa valvontaa, jonka tarkoituksena on ohjata perhehoitajia toimimaan tehtävässään lakien ja asetusten mukaisesti. Sosiaalityöntekijä/asiakasohjaaja/palveluohjaaja valvoo asiakkaan asemaa, oikeuksia ja etua perhehoidossa.

Perhehoidon koordinaattorin keskeisiin tehtäviin kuuluu:

- Toimeksiantosopimuksen valmistelu sekä puitesopimuksen valmisteluun osallistuminen
- Perhehoitajien tukeminen
- Perhehoidon ohjaus- ja valvontatehtävät yhteistyössä sosiaalityöntekijän/asiakasohjaajan/palveluohjaajan kanssa
- Perhehoitoa koskevien yleisten ja ajankohtaisten asioiden tiedottaminen perhehoitajalle
- Perhehoitajien aseman ja oikeuksien vahvistaminen
- Perhehoidossa olevien asiakkaiden tilapäishoidon (tilapäishoitaja) suunnitteleminen ja järjestäminen
- Perhehoitajien vapaiden järjestäminen
- Perhehoitajien yhteyshenkilönä toimiminen perhehoitoa koskevissa asioissa
- Perhehoitajien tietojen ylläpitäminen ja kirjaaminen sähköiseen järjestelmään
- Ryhmätapaamisten ja täydennyskoulutusten järjestäminen
- Neuvojen, ohjauksen ja tiedon antaminen perhehoidosta ja perhehoitajuudesta kiinnostuneille
- Läheisverkostosijoituksien olosuhdeselvityksissä sosiaalityöntekijän työparina toimiminen
- Perhehoidon kehittäminen

3.2. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä toteuttaa sosiaalihuoltolain 15 § mukaista sosiaalityötä, joka on lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle turvattu sosiaalipalvelu. Lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on virkavastuu, jonka nojalla hän ohjaa, suunnittelee ja seuraa lapsen lastensuojelun tukitoimenpiteiden ja palvelujen vaikuttavuutta ja toteuttamista lapsen edun mukaisesti. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä ja hänen toteuttamansa sosiaalityö ovat keskeisessä asemassa koko lapsen lastensuojelun asiakkuuden ajan.

Perhehoitoon sijoitetun lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän keskeisiin tehtäviin kuuluu:

- Sijoitusten valmistelu ja kaikki lasta koskeva päätöksenteko
- Lasta koskevan lastensuojelun asiakasprosessin johtaminen
- Lapsen lastensuojelun asiakkuuden suunnittelu, toteutus ja seuranta

- Lapsen kokonaisvaltaisen edun toteutumisen valvominen perhehoidossa
- Lapsen yhteydenpito-oikeuden laadun ja laajuuden määrittäminen perhehoidon aikana
- Lapsen asiakassuunnitelman laatimisesta, tarkistamisesta ja päivittämisestä vastaaminen
- Perhehoidossa olevan lapsen säännöllinen ja henkilökohtainen tapaaminen
- Perhehoitajan kuuleminen lapsen asioissa
- Perhehoidon olosuhdeselvitysten tekeminen läheisverkostosijoituksen yhteydessä
- Perhehoidon valvonta ja mahdollisiin epäkohtiin puuttuminen
- Perhehoidon kehittäminen

3.3. Sosiaalityöntekijä, asiakasohjaaja, sosiaaliohjaaja, palveluohjaaja / ikääntyneet, vammaiset henkilöt

Sosiaalityöntekijä/asiakasohjaaja/sosiaaliohjaaja/palveluohjaaja vastaa ikääntyneille ja vammaisille henkilöille perhehoidon järjestämisestä ja tekee päätöksen perhehoidon palvelun myöntämisestä sekä siitä perittävistä maksuista. Sosiaalityöntekijä/asiakasohjaaja/palveluohjaaja yhdessä perhehoidon koordinaattorin kanssa etsii asiakkaalle hänen tarpeitaan vastaavan perhehoitajan. Sosiaalityöntekijä/asiakasohjaaja/sosiaaliohjaaja/palveluohjaaja vastaa asiakkaan asiakassuunnitelman laatimisesta sekä järjestää asiakkaalle hänen muut mahdollisesti tarvitsemat sosiaalihuollon palvelut ja koordinoi asiakkaan palveluita.

Perhehoidossa olevan asiakkaan sosiaalityöntekijän/asiakasohjaaja/sosiaaliohjaaja/ palveluohjaajan keskeisiä tehtäviä ovat:

- Perhehoidon palvelun myöntäminen ja päätöksenteko
- Asiakkaan perhehoidon ohella tarvitsemien muiden palveluiden järjestäminen/koordinointi
- Perhehoidon palvelun toteutumisen seuranta ja asiakkaan oikeuksien toteutumisen valvonta
- Asiakkaan asiakassuunnitelman laatimisesta, tarkistamisesta ja päivittämisestä vastaaminen
- Perhehoidossa olevan asiakkaan säännölliset tapaamiset
- Tiivis yhteistyö perhehoitajan kanssa ja perhehoitajan kuuleminen asiakkaan asioissa
- Perhehoidon valvonta ja mahdollisiin epäkohtiin puuttuminen
- Perhehoidon kehittämiseen osallistuminen

4. PERHEHOITAJANA TOIMIMISEN ALOITTAMINEN

Perhehoidosta kiinnostuneet perheet ohjataan ottamaan yhteyttä Kymenlaakson hyvinvointialueen perhehoidon koordinaattoreihin, joilta saa neuvontaa ja ohjausta sekä tietoa perhehoidosta ja toteutettavista ennakkovalmennuksista. Lisätietoa perhehoidosta saa myös Kymenlaakson hyvinvointialueen nettisivuilta.

Kun perhehoitajaksi ryhtymistä harkitseva on palauttanut esitietolomakkeen ennakkovalmennuksesta vastaavalle, perheeseen ollaan yhteydessä, ja ilmoitetaan seuraavan ennakkovalmennuksen ajankohta. Ennen ennakkovalmennukseen hyväksymistä valmennuksesta vastaava tapaavat perhettä, jotta perheen mahdolliset ehdottomat esteet perhehoitajaksi ryhtymisestä voidaan selvittää. Mikäli perheeseen kuuluu kaksi vanhempaa, on molempien osallistuttava valmennukseen ja esitettävä esteettömyytensä toimia perhehoitajana. Myös yhden vanhemman perheet voidaan hyväksyä valmennukseen. Ennakko valmennuksen yhteydessä selvitetään kaikkien perheenjäsenten mielipide perhekotiperheeksi ryhtymisestä.

4.1. Ennen valmennuksen alkamista esitettävät asiakirjat

Perhehoitajiksi aikovien henkilöiden on esitettävä perhehoidosta vastaavalle esimiehelle ennen valmennuksen alkamista:

- terveydentilaa koskeva T-lausunto
- rikosrekisteriote (Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä 14.6.2002/504 5 §)

4.2. Ennakkovalmennus

Kymenlaakson hyvinvointialueella perhehoidon ennakkovalmennus toteutetaan yhteistyönä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kanssa. Ennakkovalmennus on tarkoitettu Perhehoidosta kiinnostuneille ja/tai perhehoitajiksi aikoville. Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopeva antamaan perhehoitoa. Koulutus tarjoaa mahdollisuuden valmentautua niin lasten, nuorten, ikäihmisten kuin vammaistenkin perhehoitajaksi. Ennakkovalmennus koostuu seitsemästä koko päivän kestävästä koulutus kokonaisuudesta, joissa aiheina ovat:

- Perhehoitoa ohjaava lainsäädäntö ja perhehoidon eri muodot, perhehoitajan asema ja velvollisuudet.
- Perhehoitajuuden tuomaan muutokseen valmistautuminen.
- Lasten ja nuorten perhehoito – lapsen oikeus perheeseen ja jatkuvuuteen, lapsen tarve kiintymykseen ja perhesuhteisiin, lapsen oikeus hoivaan, kasvatukseen ja turvaan. (2pv)

- Ikäihmisten perhehoito – ikääntyminen, turvallinen ja hyvä arki, ikääntyneen voimavara-
lähtöinen toimijuuden tukeminen.
- Vammaisten perhehoito – vammaisuus, lapsen, nuoren ja aikuisen tuki, hyvän elämän
ja toimintakyvyn voimavara-
lähtöinen tukeminen.
- Koulutuksen ja oman perhehoitajuuden loppurefleksio. (1/2pv)

Ennakovalmennuksessa kouluttajina toimivat ammattikorkeakoulut lehtorit sekä perhehoi-
don asiantuntijat. Ennakovalmennuksia tullaan järjestämään 2 x vuodessa.

Valmennuksessa jaetaan keskeistä perhehoitajuuteen liittyvää tietoa sekä kokemuksellisen op-
pimisen kautta eläydytään omiin tunteisiin perhehoidon toteutukseen liittyen. Lastensuojelun
osalta korostuu myös lapsen ja hänen vanhempiansa tilanteisiin ja tunteisiin eläytyminen si-
joitusprosessin eri vaiheissa. Valmennuskurssin aikana osallistujat arvioivat omia vahvuuksiaan
ja kehittämistarpeitaan. Lisäksi osallistujat ja kouluttajat yhdessä arvioivat perheen valmiuksia
toimia perhehoitajina.

Valmennuksen jälkeen perhehoitajaksi haluavien osalta Kymenlaakson hyvinvointialueen per-
hehoidon palveluesimies yhdessä perhehoidon koordinaattorin kanssa tekevät kotikäynnin
perhehoitokotiin ja arvioivat kodin sopivuuden perhehoitoon. Ennakovalmennuksen hyväk-
sytysti suorittaneiden, perhehoitajaksi hyväksytyjen kanssa tehdään puitesopimus ja he jäävät
odottamaan heille sopivaa asiakasta.

4.3. Sijaissisaruus

Lapsia, joita ei yhdistä biologinen sisarus, mutta jotka asuvat samassa perhekotiperheessä,
kutsutaan sijaissisaruksiksi. Kun perheen vanhemmat ryhtyvät perhehoitajaksi, muuttaa se
koko perheen elämää. Perheen lasten huomioiminen jo valmennus- ja tutustumisvaiheessa
vähentää mahdollisia sijoituksen onnistumiseen liittyviä uhkatekijöitä. Sijoitetun lapsen aiem-
mat kokemukset voivat vaikuttaa hänen käyttäytymiseensä. Perhehoitajan tärkeä tehtävä on
luoda tasa-arvoinen ja tasapuolinen suhde jokaiseen lapseen. Myös sijaissisaruksilla on iso
merkitys siihen, miten sijoitettu lapsi sopeutuu perheeseen. Sijoitettu lapsi oppii sijaissisaruk-
silta perheen tavat, säännöt ja käytännöt. Parhaimmillaan sijaissisaruus on elinikäinen suhde.

Kymenlaakson hyvinvointialueella perhehoitoperheen lapsille kerrotaan jo ennakovalmen-
nuksen kotikäynnin yhteydessä, mitä sijaisperheenä toimiminen tarkoittaa perheen lapsille.
Heidän ajatuksiaan kuullaan ja heidän kysymyksiinsä pyritään vastaamaan mahdollisimman
selkeästi. Ennen perheeseen suunnitellun sijoituksen toteutumista, perhehoidon koordinaat-
torit tai lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä selvittävät perheen lasten sen hetkisen mie-
lipiteen uuden perheenjäsenen tulemisesta perheeseen. Tarvittaessa pyydetään perhehoitajaa
selvittämään perheen lasten ajatukset siitä, ovatko he valmiita ottamaan vastaan uuden jäse-
nen perheeseen.

5. PERHEHOIDON PUITESOPIMUS JA TOIMEKSIANTOSOPIMUS

5.1. Puitesopimus

Kymenlaakson hyvinvointialueen ja perhehoitajan välille solmitaan puitesopimus, kun perhe on hyväksytty perhehoitoperheeksi. Sopimus tehdään ennakkovalmennuksen hyväksytysti suorittaneiden kanssa sekä läheisverkostosijoitusten yhteydessä. Puitesopimuksen lisäksi jokaisen sijoituksen yhteydessä laaditaan asiakaskohtainen perhehoitajan ja Kymenlaakson hyvinvointialueen välinen toimeksiantosopimus. Puitesopimus ei oikeuta perhehoitajaa saamaan tai velvoita ottamaan asiakkaita tai tiettyä asiakasmäärää. Ennakkovalmennuksen käynneet ja puitesopimuksen allekirjoittaneet perhehoitajat sitoutuvat toimimaan Kymenlaakson hyvinvointialueen perhehoitajina vähintään kahden (2) vuoden ajan ennakkovalmennuksen päättymisestä. Puitesopimuksen voimassaolon aikana Kymenlaakson hyvinvointialue tukee perhehoitajaa järjestämällä koulutuksia ja mahdollisia muita tapaamisia sekä sijoituksen aikana alkutuen, perustuen ja tehostetun tuen eri muodoin. Puitesopimuksella perhehoitaja sitoutuu noudattamaan salassapittoa ja vaitiolon sekä tietosuojan liittyviä ohjeistuksia, jo asiakkuuden käynnistämisen valmisteluvaiheessa.

Puitesopimuksilla pyritään varmistamaan ajantasainen tieto ennakkovalmennuksen käynneistä ja hyväksytyistä perhehoitajista asiakkaan perhehoidon sijoitusta valmisteltaessa. Puitesopimuksen valmistelee Kymenlaakson hyvinvointialueen perhehoidon palveluesimies yhdessä perhehoidon koordinaattorin kanssa ja hyvinvointialueen puolesta sen allekirjoittaa tulosaluejohtaja.

5.2. Toimeksiantosopimus

Perhehoitolaki 10 §

*Perhehoitajan ja hyvinvointialueen välisessä toimeksiantosopimuksessa tulee sopia:
(8.7.2022/606)*

- 1) perhehoitajalle maksettavan palkkion määrästä ja suorittamisesta;*
  - 2) perhehoidosta ja hoidon käynnistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta sekä perhehoidossa olevan kalenterikuukausittaisten käyttövarojen maksamisesta;*
  - 3) perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaamisesta;*
  - 4) hoidon arvioidusta kestosta;*
  - 5) perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta;*
  - 6 a) hyvinvointi- ja terveystarkastusten järjestämisestä; (29.6.2016/510)*
  - 6) perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä näiden toteuttamisesta; (29.6.2016/510)*
  - 7) toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta; (29.6.2016/510)*
  - 8) tarvittaessa muista perhekotia ja perhehoitoa koskevista seikoista; (29.6.2016/510)*
  - 9) yhteistyöstä hyvinvointialueen ja perhehoitajan kesken. (8.7.2022/606)*
- Toimeksiantosopimusta tarkistetaan hoidon kestoja tai sisältöä koskevien muutosten vuoksi sekä myös, kun sen tarkistamiseen muutoin on aihetta.*
- Tässä laissa tarkoitetun toimeksiantosopimuksen tehnyt ei ole työ-sopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettua työsuhteesta sopimuksen tehneeseen hyvinvointialueeseen.
(8.7.2022/606)*

Toimeksiantosopimus tehdään jokaisen perhehoitoon sijoitettavan asiakkaan osalta erikseen ja se laaditaan aina ennen sijoituksen alkamista. Poikkeuksena voi olla esimerkiksi viikonlopun aikana tehdyt kiireelliset sijoitukset. Perhehoito perustuu sosiaalityöntekijän/asiakasohjaajan/sosiaaliohjaajan/palveluohjaajan kartoittamiin asiakkaan tarpeisiin. Kymenlaakson hyvinvointialueen perhehoidossa on yhtenäinen toimeksiantosopimus pohja. Toimeksiantosopimukseen kirjattavista asiakaskohtaisiin tarpeisiin perustuvista asioista (esimerkiksi sijoituksen kestosta, perhehoidon muodoista) sovitaan hyvinvointialueen sosiaalityöntekijän/asiakasohjaajan/sosiaaliohjaajan/palveluohjaajan, perhehoitajan sekä perhehoidon koordinaattorin yhteistyöpalaverissa.

Toimeksiantosopimus on asiakirja, jossa sovitaan hoitosuhteeseen liittyvät velvollisuudet ja oikeudet. Toimeksiantosopimuksessa ilmenee myös mm. perhehoitajalle maksettavat palkkiot ja korvaukset, perhehoitajan tuki sekä sopimuksen irtisanomiseen liittyvät asiat. Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevalle asiakkaalle toimeksiantosopimus tehdään toistaiseksi voimassa olevana. Lyhytaikaisesta perhehoidosta voidaan tehdä määräaikainen toimeksiantosopimus tai toistaiseksi voimassa oleva toimeksiantosopimus (esim. säännöllinen jaksohoito). Jälkihuollon sopimukset tehdään pääsääntöisesti määräaikaisina.

Ennen toimeksiantosopimuksen laatimista perhehoitajaksi aikova henkilö ei ole kyseisen asiakkaan perhehoitaja. Toimeksiantosopimus on virallinen, kahden osapuolen välinen sopimus, jonka sisältöä kumpikaan osapuoli ei yksin voi muuttaa. Toimeksiantosopimus on voimassa sovitusta ajankohdasta lähtien, molemmat osapuolet allekirjoittavat sen sovitusti.

Asiakkaan asioista vastaavan viranhaltijan arvioin perusteella voidaan toteuttaa asiakkaan tutustumiskäynti. Sosiaalityöntekijä/asiakasohjaaja/sosiaaliohjaaja/palveluohjaaja sopii tutustumiskäynnistä perhehoitajan ja asiakkaan kanssa etukäteen ja kirjaa sovitun asiakastietoihin. Perhehoitajalle maksettava palkkio ja korvaus määräytyvät sovitun tai sen sisällä toteutuneen ajan perusteella voimassa olevien perhehoidon palkkioiden ja mukaisesti (esim. osa-vuorokautinen palkkio).

Asiakaskohtainen toimeksiantosopimus tehdään yhteistyössä sopijaosapuolten kesken. Sopimukseen liittyvistä asioista on keskusteltava ja sovittava mahdollisuuksien mukaan hyvissä ajoin ennen asiakkaan siirtymistä perheeseen/perhehoidon käynnistymistä. Toimeksiantosopimus tehdään hyvinvointialueen toimeksiantosopimus pohjalle. Toimeksiantosopimuksessa tulee kirjata sovittavat asiat selkeästi ja yksiselitteisesti tulkittavina.

Toimeksiantosopimuksessa viitataan päivämäärällä vahvistettuun toimintaohjeeseen, jota hyvinvointialueella noudatetaan ja joka on jokaisen perhehoitajan käytettävissä oleva asiakirja. Kymenlaakson hyvinvointialueen perhehoidon toimintaohjeen sisältöä tarkastetaan tarvittaessa. Toimintaohjeen muutos ei automaattisesti muuta toimeksiantosopimuksen sisältöä, vaan muutoksista on sovittava toimeksiantosopimus uusimalla.

Toimeksiantosopimuksessa perhehoitajat sitoutuvat antamaan hyvää asiakas-, jälkihoito- ja hoito- ja palvelusuunnitelman mukaista hoitoa. Toimeksiantosopimuksella allekirjoittaneet osapuolet sitoutuvat yhteistyöhön laadukkaan perhehoidon takaamiseksi. Mikäli asiakkaan hoivan ja tuen tarve muuttuu, tehdään uusi toimeksiantosopimus. Kumpikin osapuoli voi tuoda esille tarpeen toimeksiantosopimuksen ajantasaisuuden tarkistamiselle.

Eryistä hoitoa ja huolenpitoa tarvitsevasta lapsesta tai nuoresta maksettavasta lisäpalkkiosta laaditaan erillinen määräaikainen toimeksiantosopimus. Lisäpalkkion maksaminen perustuu sosiaalityöntekijän asiakaskohtaiseen arvioon ja harkintaan lapsen/nuoren tarvitseman hoidon ja huolenpidon erityisestä vaativuudesta.

Perhehoitaja ei ole työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettussa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan tai kuntayhtymään.

Jos perhehoitajina toimii yhdessä asuva pariskunta, tulee molempien allekirjoittaa toimeksiantosopimus. Kun molemmat ovat allekirjoittaneet sopimuksen, niin perhehoitolain ja työtapa- turma- ja ammattitautilain edellyttämät vakuutukset ovat voimassa molempien osalta ja molemmilla on juridisesti samat oikeudet ja velvollisuudet osallistua perhehoidossa olevan lapsen hoitoon. Mikäli perhehoitajan elämäntilanne muuttuu ja esimerkiksi parisuhteen myötä perhehoitokotiin muuttaa uusi aikuinen, tulee perhehoitajan ilmoittaa tästä viipymättä oman kunnan perhehoidosta vastaavalle työntekijälle. Pariskunnan on osallistuttava yhdessä seuraavaan mahdolliseen ennakkovalmennukseen.

5.2.1. Toimeksiantosopimuksen purkaminen ja irtisanominen

Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen 12§

Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päättymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua.

Jos valvonnan yhteydessä perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hoidon järjestämisestä vastaavan hyvinvointialueen tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksi-antosopimus voidaan purkaa välittömästi. (8.7.2022/606)

Irtisanomisaika 2 kk siitä päivästä, kun asiakkaan perhehoidon tarpeen muuttuminen tai poistuminen on tullut ilmi ja irtisanominen on annettu kirjallisesti tiedoksi. Myös lisäpalkkio maksetaan irtisanomisajalta. Kulukorvauksia ja ansionmenetykskorvauksia ei makseta irtisanomisajalta, mikäli asiakas ei asu perhehoitajan luona.

Perhehoidon tarpeen päättyessä kesken määräaikaisen toimeksiantosopimuksen jakson, maksetaan perhehoitajalle päättymistä seuraavasta päivästä alkaen puolelta toteutumattomasta jaksosta, kuitenkin enintään 7 päivän ajalta 50 % hoitopalkkiosta ja kulukorvauksesta. Sopimus voidaan purkaa välittömästi, mikäli sopimusosapuoli rikkoo sopimusehtoja tai asiakkaan oikeuksia vastaan. Sopimus katsotaan purkautuneeksi siitä päivästä, kun asiakas tosiasiallisesti muuttaa pois perhehoitoperheestä. Perhehoidon toimeksiantosopimus päättyy kuitenkin viimeistään silloin, kun lapsi täyttää 18 vuotta. Perhehoidon toimeksiantosopimus lakkaa nuoren jälkihuollon sijoituksen päättyessä, jolloin noudatetaan edellä mainittua 2 kk irtisanomisaikaa, mikäli toimeksiantosopimus on tehty toistaiseksi voimassaolevana.

6. PERHEHOITAJAN OIKEUDET JA VELVOLLISUUDET

Perhehoito on julkinen hallintotehtävä, jonka sisältönä on perhehoidossa olevan asiakkaan hoiva, hoito ja huolenpito sekä lasten/nuorten kasvatus. Perhehoitajan vastuisiin kuuluvat asiakassuunnitelman mukainen hyvän perhehoidon toteuttaminen, perheenjäsenenä olemisen turvaaminen asiakkaalle, sitoutuminen toimimaan yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden sekä asiakkaan läheisten kanssa. Perhehoitaja sitoutuu perhehoidon tehtävään.

6.1. Perhehoitajan vastuut, velvoitteet ja oikeudet

Vastuut

- o asiakkaan arkipäivän hoidosta, kasvatuksesta ja huolenpidosta asiakassuunnitelman ja asiakkaan asioista vastaavan sosiaalityöntekijän/asiakasohjaajan/palveluohjaajan muun ohjauksen/päätösten mukaisesti
- o lapsen hoito ja kasvatustehtävän sujuvuuden edellyttämät lapsen tavanomaiseen arkeen liittyvät ratkaisut, rajat, ohjeet ja neuvot lapsen edun mukaisen tosiasiallisen huollon toteutumisen turvaamiseksi
  - Hoitaa ja pitää huolta asiakkaasta hänen yksilöllisten tarpeidensa mukaan
  - Auttaa ja tukee asiakasta hänen omien voimavarojensa hyödyntämisessä
  - Ylläpitää ja edesauttaa asiakkaan toimintakykyä
  - Tukee ja mahdollistaa asiakkaan ja hänen läheistensä yhteydenpitoa

Velvoitteet

- o antaa asiakkaalle laadultaan hyvää sosiaalihuoltoa ja hyvää kohtelua ilman syrjintää
- o kunnioittaa asiakkaan ihmisarvoa, vakaumusta, yksityisyyttä, ihmis- ja perusoikeuksia sekä oikeusturvaa
- o tukea ja edistää asiakkaan yhteydenpito-oikeuden toteutumista
- o yhteistoimintaan asiakkaan asioista vastaavaan sosiaalityöntekijän/asiakasohjaajan/palveluohjaajan kanssa
- o turvata asiakkaalle hyvä hoito ja kasvatus sekä huolenpito ja valvonta
- o edistää asiakkaan oikeuksien toteutumista
- o edistää yhteydenpitoa asiakassuunnitelmassa sovitulla tavalla
- o edistää asiakkaan pääsemistä hoitoon ja erityisen tuen järjestämistä
- o edistää asiakkaan osallisuutta
- o pitää salassa asiakasta ja hänen läheisiään koskevat tiedot
- o ilmoittaa perhehoitoon liittyvissä olosuhteissa tapahtuneista muutoksista
- o hakea ja ottaa itselleen vastaan apua ja tukea, mikäli sen katsotaan olevan asiakkaan hyvän hoidon ja huolenpidon edistämiseksi tarpeellista
- o tuottaa tietoa perhehoitoon sijoitetun asiakkaan arjesta

Mikäli perhehoitaja laiminlyö velvollisuuksiaan perhehoitajana eli hoito tai perhekoti todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, tulee asiassa pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Mikäli tilanne ei korjaannu tai korjaantuminen ei ole mahdollista, hyvinvointialue voi purkaa toimeksianto-sopimuksen välittömästi.

Oikeudet

Perhehoitajalla on oikeus saada sellaiset hoidettavaa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä hoivan ja huolenpidon onnistumiseksi (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 17§). Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiakirjat ja muut kirjalliset tiedot säilytetään asianmukaisesti lukitussa paikassa.

Perhehoitajalla on oikeus saada itseään koskevat asiakirjat sekä asiakkaan asiakirjat itseään koskevin osin tiedoksi (Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 12 §). Kymenlaakson hyvinvointialueen toimintamallin mukaan perhehoitajan tulee pyytää itseään koskevat tiedot kirjallisesti (joko vapaamuotoisesti tai rekisteritietopyyntölomakkeella). Asiakirjat toimitetaan perhehoitajalle viimeistään kuukauden kuluessa pyynnön saapumisesta vastaanottajalle. Asiakirjat toimitetaan postitse tai perhehoitaja voi noutaa ne erikseen sovitusta paikasta.

Mikäli perhehoitajan näkemyksen mukaan asiakirjoissa on virheellistä tietoa, hänen tulee esittää eriävä näkemyksensä kirjallisesti. Tämä perhehoitajan esittämä korjaus kirjataan asiakastietojärjestelmään. Mikäli perhehoitaja pyytää asiakirjoja, joita hänelle ei voida luovuttaa, niistä laaditaan kielteinen päätös. Tämä päätös on muutoksenhakukelpoinen.

Perhehoitajalla on oikeus tulla kuulluksi asiaan osallisena. Lastensuojelulain mukaan 12 vuotta täyttäneelle lapselle, lapsen vanhemmalle, huoltajalle ja henkilölle, jonka hoidossa ja kasvatuksessa lapsi on tai on välittömästi ennen asian valmistelua ollut, on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöstä lapsen huostaanotosta, sijaishuollosta, sijaishuollon muutoksesta tai huostaanoton lopettamisesta. Ennen päätöstä lapsen kiireellisestä sijoituksesta, sen jatkamisesta tai lopettamisesta, täytyy selvittää lapsen, vanhemman, huoltajan sekä muun lapsen huollosta vastaavan henkilön mielipide ja käsitys asiasta. Perhehoitajalla on oikeus saada kuulemiseen liittyvät tarpeelliset tiedot etukäteen ennen kuulemistilaisuutta tai viimeistään kuulemistilaisuuden yhteydessä. Kuuleminen voidaan toteuttaa joko kirjallisesti tai suullisesti. Kuulemisen suorittaa lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä.

Perhehoitajalla on muutoksenhakuoikeus asioissa, jotka koskevat kiireellistä sijoitusta ja sen jatkamista, huostaanottoa ja siihen liittyvää sijaishuoltoa ja huostaanoton tai kiireellisen sijoituksen aikana tehtävää sijaishuoltopaikan muuttamista tai huostassa pidon lopettamista.

Perhehoitajalla ja perhehoitoperheellä on oikeus yksityisyydensuojaan. Perhehoitajuus on julkinen hallintotehtävä, joka toteutuu yksityiskodissa. Yksityiselämän suoja koskee kuitenkin myös perhehoitajia ja heidän lapsiaan. Tiedot perhehoitajan sekä hänen perheensä henkilöhistoriasta, parisuhteesta, terveys- ja talustilanteesta sekä muut perhehoitajien yksityisasiat on säilytettävä erillään sijoitetun asiakkaan tiedoista. Perhehoitajan ja hänen perheensä yksityisyydensuoja on huomioitava myös erilaisissa neuvottelutilanteissa ja lausuntoja annettaessa.

Erityisissä tilanteissa asiakkaan asioista vastaava viranhaltija voi suojata perhehoitoperhettä esimerkiksi häirinnältä salaamalla perhekodin yhteystiedot asiakkaan omaisilta tai muilta asian osaisilta. Perhekotiperhe voi huolehtia yksityisyydestään määrittelemällä yhdessä asiakkaan asioista vastaavan viranhaltijan kanssa asiakkaan asioissa tehtävän yhteistyön muodosta, määrästä ja laadusta. Tarvittaessa esimerkiksi lapsen ja vanhemman väliset tapaamiset voidaan järjestää muualla kuin perhekotiperheessä. Asiakassuunnitelmassa sovitut tapaamiset muualla kuin sijaisperheessä voivat tarpeen mukaan olla tuettuja tai valvottuja.

6.2. Perhehoitajan salassapito- ja vaitiolovelvollisuus

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000 §15) sisältää säädökset salassapidosta ja vaitiolovelvollisuudesta. Perhehoitajalla on elinikäinen vaitiolovelvollisuus, mikä tarkoittaa sitä, että perhehoidossa olevaa henkilöä ja hänen läheisiään koskevia salassa pidettäviä tietoja ei saa ilmaista sivullisille. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää myöskään omaksi tai toisen hyödyksi tai vahingoksi. Allekirjoittaessaan toimeksiantosopimuksen perhehoitaja sitoutuu noudattamaan salassapitovelvollisuutta.

Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiakirjat ja muut kirjalliset tiedot tulee säilyttää perhekodissa asiakaskohtaisissa kansioissa lukitussa kaapissa. Perhehoitajan tulee palauttaa hoidettavaa koskevat asiakirjat, mukaan lukien asiakkaan hoidosta laadittu toimeksiantosopimus, perhehoidon päättyessä hyvinvointialueen perhehoidonkoordinaattorille.

Perhehoitajan on julkista hallintotehtävää hoitaessaan kunnioitettava asiakkaan ja tämän läheisten yksityisyyttä ja pidättäydyttävä loukkaamasta sitä. Rikoslaki (39/1889) tarjoaa myös konkreettista suojaa lapsen, huoltajan ja vanhemman yksityiselämää koskeville tiedoille. Lapsella, huoltajalla ja vanhemmalla/asiakkailla on perustuslain 118 § mukainen oikeus vaatia rangaistusta myös julkista hallintotehtävää hoitavalle perhehoitajalle, jos tämä rikkoo tahallisesti ja tuottamuksellisesti salassapitovelvoitettaan.

6.3. Ilmoitusvelvollisuus

Perhehoitolaki 21 § (8.7.2022/606) Ilmoittamisvelvollisuus

Perhehoitaja on velvollinen ilmoittamaan perhehoidossa tapahtuneista muutoksista vastuutyöntekijälle sille hyvinvointialueelle, joka on sijoittanut hoidettavan sekä hyvinvointialueelle, jossa perhekoti sijaitsee.

Perhehoitaja on velvollinen ilmoittamaan perhehoidossa tapahtuneista muutoksista asiakkaan asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle/asiakasohjaajalle/palveluohjaajalle, sekä perhehoidon vastuutyöntekijälle. Perhehoitajan on ilmoitettava, jos perheellä on aikomus ottaa uusia sijoitettuja asiakkaita, perheeseen sijoitetaan uusia asiakkaita, joko Kymenlaakson hyvinvointialueelta tai muilta alueilta tai perhehoitajan elämässä ja hänen perheessään tapahtuu elämänmuutoksia (esimerkiksi sairastuminen, parisuhteen muutokset, muutto, biologisen lapsen syntymä). Perhehoitajan on ilmoitettava tukiperheenä toimimisesta. Sijoitetun asiakkaan tapaturmista, väkivallanteosta tai muista vahingoista tulee aina ilmoittaa kirjallisesti lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle/asiakasohjaajalle/palveluohjaajalle.

Perhehoitaja on ilmoitusvelvollinen seuraavista asioista:

- Palkkioiden ja korvausten maksuperusteissa tapahtuneet muutokset
- Perheeseen sijoitettujen asiakkaiden määrässä tapahtuvat muutokset
- Perhehoitoon vaikuttavien elämäntilanteen ja perhesuhteiden muutokset
- Ulkomaan matkat perhehoitoon sijoitetun lapsen/asiakkaan kanssa (huom. Lupa)
- sattuneet tapaturmat ja sairaudet, väkivallanteot ja sairaalassa olo
- Oikeustoimet perhehoitajaa kohtaan
- Muut mahdollisesti tärkeät perhehoitoon vaikuttavat tekijät
- Ilmoitusvelvollisuus epäkohdasta tai ilmeisen epäkohdan uhkasta hyvinvointialueen sosiaalihuollon johtavalle viranhaltijalle.

6.4. Perhehoitajan juridinen asema suhteessa perhehoitoon sijoitettuun lapseen

Huostaanoton yhteydessä lapsen oikeudellinen huolto siirtyy lapsen julkisena huoltajana toimivalle lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle vain siinä määrin kuin huostaanoton tarkoituksen toteuttaminen edellyttää. Lapsen huoltajan päätäntävällän laajuutta harkittaessa on noudatettava suhteellisuusperiaatetta, jonka mukaan huoltajan lapsenhuoltolain 4 §:n mukaisia oikeuksia ei saa kaventaa enempää kuin on välttämätöntä huostaanoton tarkoituksen toteuttamiseksi eikä lapsen huoltoa voida osaksikaan siirtää perhehoitajalle toimeksiantosopimuksella tai muutoin.

Avohuollon tukitoimena tehdyn sijoituksen aikana vanhemmilla on täydet huoltajan oikeudet lapsen asioissa. Huostaanoton yhteydessä huoltajan oikeudet säilyvät lapsen nimen ja uskon- tokunnan suhteen, kun muiden lasta koskevien asioiden (olinpaikka, hoito, terveydenhuolto, yhteydenpito) päätäntävalta siirtyy lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle. Huoltajalla on kuitenkin oikeus päättää talouteen liittyvissä asioissa, edustaa lasta juridisissa prosesseissa, ellei lapsen ja huoltajan edut vastakkaiset sekä päättää lapsen esiintymisestä julkisuudessa ja sosiaalisessa mediassa?

Perhehoitajan tulee neuvotella esimerkiksi lapsen terveydenhoitoon liittyvistä asioista lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä on vas- tuussa lapsen terveydenhoitoon liittyvistä asioista. Kiireellistä hoitoa vaativissa tilanteissa ter- veydenhuoltohenkilöstö tekee hoitopäätökset omaa toimintaansa ohjaavan lainsäädännön no- jalla.

7. Asiakkaan sijoittuminen perhehoitoon

7.1. Lastensuojelu

Lastensuojelulaki 50 § Sijaishuoltopaikan valinta

Sijaishuoltopaikan valinnassa tulee kiinnittää erityistä huomiota huostaanoton perusteisiin ja lapsen tar- peisiin sekä lapsen sisarusuhteiden ja muiden läheisten ihmissuhteiden ylläpitämiseen ja hoidon jatku- vuuteen. Lisäksi tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon lapsen kielellinen, kulttuurinen sekä us- konnollinen tausta. Laitoshuoltoa järjestetään, jos lapsen sijaishuoltoa ei voida järjestää lapsen edun mu- kaisesti riittävien tukitoimien avulla perhehoidossa tai muualla.

Perhehoidon onnistumisen kannalta on tärkeää, että sijoitusta tarvitseva lapsi sijoitetaan hä- nelle parhaiten sopivaan perheeseen. Perhehoidon koordinaattori ja lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä yhdessä arvoivat perhehoidon sekä perheen soveltuvuutta lapselle. Perhe- hoito on aina ensisijainen sijaishuollon sijoitusmuoto.

Lapsen soveltuvuus perhehoitoon arvioidaan yksilöllisesti. Lapsi, joka tarvitsee sijaishuollon rajoitustoimenpiteitä, ei sovellu perhehoitoon. Esteenä perhehoidolle voi olla myös lapsen lä- heisverkoston kanssa tehtävän yhteistyön haasteellisuus. Koordinaattori toimii lastensuoje- lussa perhehoitajan vastuutyöntekijänä. Yhteistyö perhehoitajien kanssa on tiivistä, ja sillä var- mistetaan ajantasainen tuntemus ja tietämys perhehoitajien tilanteista.

Koordinaattorin tehtävänä on etsiä lapselle soveltuvaa/soveltuvia perhehoitoperheitä ja esit- tää niitä lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle. Sosiaalityöntekijä ottaa yhteyttä mah-

dolliseen perhehoitajaan ja kertoo tarkemmin sijoituksen tarpeessa olevasta lapsesta. Sosiaalityöntekijä, koordinaattori ja perhehoitaja arvioivat yhdessä perheen mahdollisuuksia vastata juuri tämän lapsen tarpeisiin. Sosiaalityöntekijä tekee päätöksen lapsen sijoittumisesta perheeseen, jonka jälkeen aloitetaan tutustumisvaihe. Lapsi voi vierailta perhehoitajan luona suunnitelmallisesti ennen sijoitusta. Lapsen vierailusta ja sen kestosta sovitaan etukäteen, joka näkyy asiakaskirjauksissa. Perhehoitajat voivat myös vierailta lapsen kotona tai lastensuojelulaitoksessa ennen sijoitusta.

Lapsen vieraillessa tulevan perhehoitajansa luona ennen sijoituksen alkua, perhehoitajalle maksetaan osavuorokautiselle perhehoidolle (ikäntyneet/vammaiset) määriteltyjen tuntimäärien mukaisesti. Perhehoitajan vieraillessa lapsen kotona tai lastensuojelulaitoksessa maksetaan kilometrikorvaus. Palkkioiden ja korvausten maksamisesta koordinaattori tekee sosiaalityöntekijän laatimaan suunnitelman mukaisen palkkiomaksulomakkeen. Mikäli tutustuminen perhehoitoperheeseen kestää yli vuorokauden tulee vierailusta laatia toimeksiantosopimus.

7.1.1. Lapsen sijoitus avohuollon tukitoimena

Lastensuojelulaki 37 §

Avohuollon tukitoimena tapahtuva sijoitus on rajattu, tuen tarvetta arvioiva tai kuntouttava jakso. Se on suunnitelmallinen tukitoimi, joka järjestetään asiakassuunnitelmassa tarkoitetulla tavalla.

Avohuollon tukitoimena tapahtuvan sijoituksen aikana ei voida rajoittaa lapsen ja hänen huoltajansa välistä yhteydenpitoa eikä käyttää muitakaan lastensuojelulain 11 luvun mukaisia rajoitustoimenpiteitä.

Lastensuojelulaki 37 a § 1

Lasta ei saa sijoittaa toistuvasti avohuollon tukitoimena, jos lapsen etu ei välttämättä vaadi uutta lyhytaikaista sijoitusta. Huostaanoton edellytykset täytyy arvioida, jos lapsen sijoittaminen avohuollon tukitoimena on toistuvasti tarpeen.

Lapsen sijoittamista yksin avohuollon tukitoimena ei saa käyttää pitkäaikaisesti lapsen hoidon järjestämiseen esimerkiksi tilanteissa, joissa lapsi ei vanhemmista tai huoltajista johtuvista syistä voi palata kotiin. Jos on todennäköistä, ettei lapsi voi pitkään aikaan, esimerkiksi puoleen vuoteen, palata kotiinsa, täytyy selvittää huostaanoton ja sijaishuollon järjestämisen edellytykset.

Lastensuojelulain mukaan avohuollon tukitoimet ovat aina ensisijaisia. Mikäli lapsen ongelmiin voidaan vastata riittävällä tavalla avohuollon keinoin, on niitä järjestettävä. Sijoitus on suunnitelmallinen tukitoimi, joka järjestetään asiakassuunnitelmassa tarkoitetulla tavalla. Avohuollon tukitoimena tapahtuva sijoitus voidaan toteuttaa myös perhehoitona.

Avohuollon sijoitukseen vaaditaan lähtökohtaisesti lapsen huoltajan ja 12 vuotta täyttäneen lapsen suostumus. Avohuollon tukitoimena tapahtuvan sijoituksen yhteydessä lapsen huolto ja hänen asioistaan päättäminen säilyvät kokonaan huoltajilla. Huoltajalla on oikeus päättää

lapsen hoidosta, kasvatuksesta, asuinpaikasta sekä muista henkilökohtaisista asioista. Perhehoitoon liittyvistä asioista sovitaan asiakassuunnitelmassa.

7.1.2. Lapsen huostaanotto

Huostaanotto on lastensuojelun viimesijaisin keino turvata lapsen kasvu ja kehitys. Ennen kuin huostaanottoon päädytään, tulee lapsen ja perheen tilannetta arvioida monipuolisesti ja ensisijaisesti on pyrittävä siihen, että lapsi voisi asua vanhempiensa luona. Jos paras ratkaisu lapselle on sijoitus kodin ulkopuolelle, on huostaanotto valmisteltava mahdollisimman nopeasti. Perhehoito on ensisijainen vaihtoehto huostaan otetun lapsen sijoitukselle.

Huostaanottotilanteissa asiasta neuvotellaan tiiviisti lapsen, hänen vanhempiensa ja huoltajien kanssa. Kuten kaikessa lastensuojelutyössä, myös huostaanoton tilanteessa pyritään hyvään yhteistyöhön lapsen perheen kanssa.

7.1.3. Lapsen sijoitus kiireellisesti

Lastensuojelulaki 38 § Lapsen kiireellinen sijoitus

Jos lapsi on jäljempänä 40 §:ssä mainituista syistä välittömässä vaarassa, lapselle voidaan järjestää kiireellisesti sijaishuoltona hänen tarvitsemansa hoito ja huolto.

Kiireellisestä sijoituksesta päättää 13 §:n 1 momentin mukaan määräytyvä viranhaltija, jonka päätöksen perusteella kiireellinen sijoitus voi kestää korkeintaan 30 päivää. Määräaikaan luetaan se päivä, jona lapsi on tosiasiallisesti sijoitettu kiireellisesti. Jos päätös kiireellisestä sijoituksesta on tehty ennen sitä vuorokautta, jonka aikana lapsi on tosiasiallisesti sijoitettu, luetaan määräaikaan päätöksentekopäivä.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, kiireellinen sijoitus voi jatkua ilman eri päätöstä yli 30 päivää, jos:

1) 13 §:n 2 ja 3 momentin mukaan määräytyvä viranhaltija tekee 30 päivän kuluessa kiireellisen sijoituksen alkamisesta 43 §:n 2 momentissa tarkoitetun huostaanottoa koskevan hakemuksen hallinto-oikeudelle; tai

2) ennen päätöstä lapsen kiireellisestä sijoituksesta lapsen huostaanottoa koskeva asia on jo vireillä hallinto-oikeudessa tai korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

Kiireellisen sijoituksen aikana sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä on oikeus päättää lapsen asioista kiireellisen sijoituksen tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa siten kuin 45 §:ssä säädetään.

Kiireellisen sijoituksen aikana johtavalla sosiaalityöntekijällä ja lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on oikeus päättää lapsen olinpaikasta, hoidosta, välttämättömästä terveydenhuollosta ja lapsen yhteydenpidosta.

Lapsen sosiaalihuollosta vastaavilla on viime kädessä kokonaisvaltainen vastuu hoidon ja huollon järjestämisestä. Kiireellisenä sijoituksena lapsi voidaan sijoittaa myös perhehoitoon. Perhehoitajien kanssa on etukäteen keskusteltu heidän mahdollisuudestaan vastata kiireelliseen sijoitustarpeeseen. Kiireellisissä sijoituksissa perhehoito toteutuu lyhytaikaisena perhehoitona. Kiireellisen sijoituksen aikana on lapsen asioista neuvoteltava ja kuultava lasta, huoltajia ja vanhempia sekä pyrittävä heidän kanssa hyvään yhteistoimintaan päätettäessä lapsen asioista.

7.1.4. Täysi-ikäisen jälkihuoltonuoren sijoitus perhehoidossa

Lastensuojelulaki 75 § (12.4.2019/542) Lapsen ja nuoren oikeus jälkihuoltoon

Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on järjestettävä lapselle tai nuorelle tämän luvun mukainen jälkihuolto 40 §:ssä tarkoitetun sijaishuollon päättymisen jälkeen. Jälkihuolto on järjestettävä myös 37 §:ssä tarkoitetun avohuollon tukitoimena tapahtuneen sijoituksen päättymisen jälkeen, jos sijoitus on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään puoli vuotta ja kohdistunut lapseen yksin.

Jälkihuoltoa voidaan järjestää myös muulle kuin 1 momentissa tarkoitetulle lastensuojelun asiakkaana olleelle nuorelle.

Kunnan velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen päättyy viiden vuoden kuluttua siitä, kun lapsi on ollut 1 momentissa tarkoitetun kodin ulkopuolisen sijoituksen päättymisen jälkeen viimeksi lastensuojelun asiakkaana. Velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen päättyy viimeistään, kun nuori täyttää 25 vuotta.

Lapsella on oikeus jälkihuoltoon sijaishuollon päättymisen jälkeen. Huostassapito ja sijaishuolto päättyvät viimeistään täysi-ikäistymiseen. Jälkihuolto-oikeus päättyy nuoren täytettyä 25 vuotta. Jälkihuoltoa voidaan järjestää myös perhehoitona. Perhehoitona toteutettavasta jälkihuollosta tehdään päätös, ja perhehoitajan kanssa tehdään pääsääntöisesti määräaikainen toimeksiantosopimus.

Täysi-ikäisen nuoren jälkihuollon keskeisin tavoite myös perhehoidossa on tukea nuorta itsenäistymisessä ja itsenäisessä elämässä. Perhehoitajan tulee siten osana lapsen kasvatusta valmistaa häntä itsenäisessä asumisessa, elämässä ja taloudenpidossa tarvittaviin taitoihin. Nuoren kanssa tulee keskustella jo ennen täysi-ikäistymistä hänen omista tavoitteistaan ja tulevaisuuden toiveistaan sekä auttaa nuorta hahmottamaan niitä taitoja, joita nuori tarvitsee tavoitteidensa saavuttamiseksi. Jälkihuoltoa perhehoitona voidaan toteuttaa myös jaksottaisena perhehoitokodissa tai käynteinä nuoren kotiin. Jaksottainen tarkoittaa esimerkiksi muutoin itsenäisesti elävä nuori viettää viikonloppuja ja tai loma-aikoja perhehoidossa. Jälkihuollossa olevalle lapselle tai nuorelle on laadittava jälkihuollon asiakassuunnitelma. Jälkihuollon sosiaalityöntekijä arvioi yhdessä nuoren sekä perhehoitajan kanssa nuoren perhehoidon tarvetta esimerkiksi toisen asteen opintojen aikana tai asevelvollisuuden alkaessa. Perhehoitaja tukee nuorta itsenäistymisessä esimerkiksi konkreettisesti asioiden hoitamisessa opastamisessa ja eri

viranomaistahoilla asioinnissa. Asiakassuunnitelmassa sovitaan tarkemmin perhehoitajan antamasta tuesta ja ohjauksesta. Nuori sitoutuu jälkihuollolle yhdessä sovittuihin tavoitteisiin.

Jälkihuoltoon siirtyvän nuoren asioista vastaavat sosiaalityöntekijät ja perhehoidon koordinaattori arvioivat yhdessä perusteita perhehoidon jatkumiselle, tämän jälkeen asiasta keskustellaan nuoren ja perhehoitajan kanssa. Perhehoidon jatkuessa laaditaan perhehoitajan kanssa uusi toimeksiantosopimus. Sopimuksessa määritellään perhehoitajalle maksettava perhehoidon palkkio ja kulukorvaus Kymenlaakson hyvinvointialueen aluehallituksen hyväksymien palkkioiden ja korvausten perusteella.

7.2. Ikääntyneet ja vammaiset henkilöt

Perhehoidon onnistumisen kannalta on tärkeää, että asiakas sijoitetaan hänelle parhaiten sopivaan perheeseen. Perhehoidon koordinaattori ja asiakkaan asioista vastaava sosiaalityöntekijä/palveluohjaaja/sosiaaliohjaaja/asiakasohjaaja yhdessä arvioivat perhehoidon sekä perheen soveltuvuutta asiakkaalle. Perhehoidolla voidaan vastata asiakkaan lyhytaikaiseen, osa-vuorokautiseen, pitkäaikaiseen sekä ympärivuorokautiseen palvelutarpeeseen. Asiakkaan tarvitsema palvelu ja soveltuvuus perhehoitoon arvioidaan aina yksilöllisesti. Asiakkaaseen liittyviä esteitä perhehoidon toteutumiselle on käsitelty tarkemmin luvussa 3. Myös perhekodin fyysiset tilat voivat tuoda esteen perhehoitoon sijoittamiselle.

Sopivan perhehoitopaikan löytyminen varmistetaan sillä, että koordinaattorilla on hallussaan tarvittavat tiedot sekä sijoitettavasta asiakkaasta että tulevasta perhehoitoperheestä. Koordinaattori toimii perhehoitajan vastuutyöntekijänä. Yhteistyö perhehoitajien kanssa on tiivistä, ja sillä varmistetaan ajantasainen tuntemus ja tietämys perhehoitajien tilanteista.

Koordinaattorin tehtävänä on etsiä asiakkaalle soveltuvaa/soveltuvia perhehoitoperheitä, joita hän esittää asiakkaan asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle/asiakasohjaajalle/sosiaaliohjaajalle/palveluohjaajalle. Viranhaltija ottaa yhteyttä mahdolliseen perhehoitajaan ja kertoo tarkemmin perhehoitoon sijoitettavasta asiakkaasta. Sosiaalityöntekijä/asiakasohjaaja/palveluohjaaja, koordinaattori ja perhehoitaja arvioivat yhdessä perheen mahdollisuuksia vastata juuri tämän asiakkaan tarpeisiin. Sosiaalityöntekijä/asiakasohjaaja/sosiaaliohjaaja/palveluohjaaja tekee päätöksen asiakkaan sijoittumisesta perheeseen. Mikäli sosiaalityöntekijä/asiakasohjaaja/sosiaaliohjaaja/palveluohjaaja arvioi tarkoituksenmukaisena asiakkaan vierailun perhehoitajan luona ennen varsinaista perhehoidon käynnistymistä tulee vierailusta sekä sen kestosta sopia etukäteen. Harkinnan mukaan perhehoitajan on mahdollisuus vierailulla myös asiakkaan kotona ennen perhehoidon aloitusta. Vierailusta laadittu suunnitelma tulee ilmetä asiakaskirjauksissa.

Asiakkaan vieraillessa tulevan perhehoitajansa luona ennen sijoituksen alkua, perhehoitajalle maksetaan toteutuneen (enintään laaditun suunnitelman) mukaisesti osavuorokautiselle perhehoidolle määriteltyjen tuntimäärien mukaisesti. Perhehoitajan vieraillessa asiakkaan kotona maksetaan kilometrikorvaus. Palkkioiden ja korvausten maksamisesta koordinaattori tekee sosiaalityöntekijän laatimaan suunnitelman mukaisen palkkiomaksulomakkeen. Perhehoidon käynnistyessä tutustumisjaksolla, asiakkaan asioista vastaava viranhaltija sopii sen kestosta ja ajankohdasta asiakkaan ja perhehoitajan kanssa. Perhehoitajan kanssa tehdään toimeksianto-sopimus ennen jakson alkua.

8. PERHEHOIDON ASIAKKAAN ASEMA

Asiakkaalla on oikeus saada sosiaalihuollon toteuttajalta laadultaan hyvää sosiaalihuoltoa ja hyvää kohtelua ilman syrjintää. Asiakkaan ihmisarvoa, vakaumusta ja yksityisyyttä tulee kunnioittaa. Sosiaalihuoltoa toteutettaessa on otettava huomioon asiakkaan toivomukset, mielihyvä, etu ja yksilölliset tarpeet sekä hänen äidinkieltensä ja kulttuuritaustansa. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeudesta 812/2000 8§).

8.1. Lastensuojelu

Lastensuojelulaki 30 § Asiakassuunnitelma

Lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle on tehtävä asiakassuunnitelma, jollei asiakkuus päätty lastensuojelutarpeen selvityksen jälkeen tai kysymyksessä ole tilapäinen neuvonta ja ohjaus.

Asiakassuunnitelma on laadittava ja tarkistettava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä lapsen ja huoltajan sekä tarvittaessa lapsen muun laillisen edustajan, vanhemman, muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavan taikka lapselle läheisen henkilön sekä lapsen huoltoon keskeisesti osallistuvan tahon kanssa. Asiakassuunnitelmaan kirjataan ne olosuhteet ja asiat, joihin pyritään vaikuttamaan, lapsen ja hänen perheensä tuen tarve, palvelut ja muut tukitoimet, joilla tuen tarpeeseen pyritään vastaamaan, sekä arvioitu aika, jonka kuluessa tavoitteet pyritään toteuttamaan. Asiakassuunnitelmaan on kirjattava myös asianomaisten eriävät näkemykset tuen tarpeesta ja palvelujen sekä muiden tukitoimien järjestämisestä. Asiakassuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa.

Huostaanotettua lasta koskevaan asiakassuunnitelmaan kirjataan lisäksi sijaishuollon tarkoitus ja tavoitteet, erityisen tuen ja avun järjestäminen lapselle, hänen vanhemmilleen, huoltajilleen tai muille lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaaville henkilöille. Lisäksi suunnitelmaan kirjataan, miten toteutetaan lapsen yhteydenpito ja yhteistoiminta lapsen vanhempien ja muiden hänelle läheisten henkilöiden kanssa ja miten samalla otetaan lapsen edun mukaisella tavalla huomioon tavoite perheen jälleenyhdistämisestä sekä miten hänen varhaiskasvatuksensa, perusopetuksensa tai muu lapsen opetus järjestetään sijaishuollon aikana (Lsl 52a§).

Huostaanotetun lapsen vanhemmille on laadittava vanhemmuuden tukemiseksi erillinen asiakassuunnitelma, jollei sen laatimista ole pidettävä tarpeettomana. Suunnitelma laaditaan tarvittaessa yhteistyössä muun sosiaali- ja terveydenhuollon kuten päihde- ja mielenterveyshuollon kanssa.

Jälkihuollossa olevaa lasta tai nuorta koskevaan asiakassuunnitelmaan kirjataan jälkihuollon tarkoitus ja tavoitteet sekä erityisen tuen ja avun järjestäminen lapselle tai nuorelle sekä hänen vanhemmilleen, huoltajilleen tai muille hänen hoidostaan ja kasvatuksesta vastaaville henkilöille.

Asiakassuunnitelmaa täydennetään tarvittaessa erillisellä hoito- ja kasvatussuunnitelmalla.

Lastensuojelun sijaishuollon asiakassuunnitelma on toimeksiantosopimuksen lisäksi perhehoidon toteutusta tukeva ja ohjaava asiakirja. Ennen asiakassuunnitelman laatimista lapsen asiasta vastaava sosiaalityöntekijä tapaa lapsen. Lapsella on oikeus osallistua asiakassuunnitelman laadintaan ikänsä, oman tahtonsa ja kehitystasonsa mukaisesti. Asiakassuunnitelma laaditaan lapselle vähintään kerran vuodessa. Perhehoidon koordinaattori osallistuu tarvittaessa asiakassuunnitelman laadintaan. Perhehoitoon sijoitettu lapsi on lastensuojelulain mukaan oikeutettu asuinkunnassa tarpeen mukaisesti julkisiin palveluihin, kuten julkisiin terveydenhuoltopalveluihin ja koulupalveluihin. Kustannusvastuu on sijoittavalla kunnalla.

Asiakassuunnitelmaan tulee olla keskeisesti kirjattuna seuraavat asiat:

- lapsen ja perheen palvelujen ja tuen tarve
- lapsen terveydentila ja mahdolliset lääkitykset
  - perhehoidossa olevan lapsen henkilökohtaiseen asiakassuunnitelmaan kirjataan lapsen tarvitseman tilapäisen tai jatkuvan lääkehoidon toteuttamisen ja seuraamisen edellyttämät toimet ja vastuut. Lapsen sijoittava kunta on vastuussa siitä, että perhehoitopaikassa on turvallisen lääkehoidon kannalta riittävästi osaamista.
- olosuhteet ja asiat, joihin pyritään vaikuttamaan
- palvelut ja muut tukitoimet, joilla tuen tarpeeseen pyritään vaikuttamaan
- arvioitu aika, jonka kuluessa tavoitteet pyritään toteuttamaan
- asianosaisten eriävät näkemykset tuen tarpeesta ja tukitoimien järjestämisestä
- sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän henkilökohtaiset tapaamiset
- sijaishuollon tarkoitus ja tavoitteet
- erityisen tuen ja avun järjestäminen lapselle
- erityisen tuen ja avun järjestäminen vanhemmille, huoltajille tai muille lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaaville henkilöille
- miten toteutetaan lapsen yhteydenpito ja yhteistoiminta lapsen vanhempien ja muiden lapselle läheisten henkilöiden kanssa
- miten tietojen antaminen lapselle toteutetaan
- lapselle maksettavat käyttövarat
- miten otetaan huomioon lapsen edun mukaisella tavalla tavoite perheen jälleen yhdistämisestä
- miten hänen varhaiskasvatuksensa, perusopetuksensa tai muu lapsen opetus järjestetään sijaishuollon aikana (Lsl 52a§)
- muut erikseen sovittavat asiat

Sijoitetulla lapsella on sama oikeus turvallisuuteen kuin muilla lapsilla. Tämän lisäksi hänellä on oikeus erityiseen suojeluun. Sijoitetulla lapsella on oikeus saada osakseen ymmärtämistä, turvaa ja hellyyttä. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävänä on huolehtia sijoitetun lapsen oikeuksien toteutumisesta.

Turvallisen lastensuojelun perhehoidon teesit:

- *Lapsella on oikeus huolettomaan lapsuuteen.*
- *Lapsen ei tarvitse kantaa vastuuta aikuisten asioista.*
- *Lapsella on oikeus riittävään huolenpitoon.*
- *Ruusta huolehtiminen, turvallinen uni ja syli lisäävät turvallisuuden tunnetta.*
- *Aikuisten toimivat suhteet luovat turvallisuutta*

Pesäpuu.fi

8.2. Ikääntyneet ja vammaiset henkilöt

Perhehoito on sosiaalipalvelua ja perhehoidon asiakkaaseen sovelletaan lakia sosiaalihuollon asiakkaasta. Perhehoidon asiakkaalla on oikeus hyvään palveluun ja kohteluun. Sosiaalihuollon johtavia periaatteita on itsemääräämisoikeus, joka tulee huomioida perhehoidon suunnittelussa ja toteutuksessa. Itsemääräämisellä tarkoitetaan omasta elämästä määräämistä ja omaa elämää koskevien päätösten toteuttamista. Itsemääräämisoikeus ulottuu myös jokapäiväisiin toimiin ja se on otettava huomioon niin pitkälle kuin se on mahdollista.

Perhehoito perustuu asiakkaan yksilölliseen asiakassuunnitelmaan, joka laaditaan yhdessä asiakkaan, asiakkaan vastuutyöntekijän, omaisen, perhehoitajan ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa. Velvoite sosiaalihuollon asiakkaalle laadittavasta asiakassuunnitelmasta tulee esille sosiaalihuoltolain (1301/2014) 39:ssä, vanhuspalvelulain (980/2012) 16 §:ssä sekä vammaispalvelulain (380/1987) 3a (19.12.2008/981) §:ssä. Suunnitelmaan kirjataan perhehoidon tavoitteet, keinot, toteutuminen ja seuranta. Suunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään asiakkaan toimintakyvyn muuttuessa kuitenkin vähintään kerran vuodessa.

Jos asiakas on tyytymätön perhehoidossa saamaansa palveluun tai kohteluun, hän voi kääntyä asiassa ensisijaisesti perhehoidon järjestämisestä vastaavan Kymenlaakson hyvinvointialueen viranomaisen, hänelle nimetyn omatyöntekijän tai perhehoidon koordinaattorin puoleen. Asiakkaalla on oikeus tehdä saamastaan

hoivasta- ja huolenpidosta sekä kohtelusta valitus. Asiakkaalla on sen lisäksi mahdollisuus olla yhteydessä sosiaaliammiehen sekä tehdä sosiaalihuollon asiakaslain (2000/812) mukainen muistutus. Hoidettavalla on tasavertainen asema muihin perhekodin jäseniin nähden. Kymenlaakson hyvinvointialue arvioi perhehoidon soveltuvuuden asiakkaalle. Perhehoitoa suunnitel-

taessa huomioidaan asiakkaan toiveet. Perhehoidon aloitus valmistellaan siten, että asiakkaalla, hänen omaisillaan ja perhehoitajalla on mahdollisuus tutustua toisiinsa jo perhehoidon suunnitteluvaiheessa.

8.3. Perhehoidon asiakasmaksut

Perhehoidon asiakasmaksuista säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa laissa (734/1992).

Ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden Perhehoidosta perittävät asiakasmaksut määräytyvät kymenlaakson hyvinvointialueen aluehallituksen vuosittain vahvistamien sosiaalihuollon asiakasmaksujen mukaisesti.

Perhehoitajan vapaan johdosta asiakkaalle ei saa tulla lisäkuluja. Perhehoitajan pitäessä lakisääteisiä vapaita ja asiakkaan ollessa tilapäishoitojaksolla, maksaa asiakas perhehoidon asiakasmaksun eikä tilapäishoidosta peritä maksua.

Sosiaali- terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n mukaan määrätty asiakasmaksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteutumista.

9. PERHEHOITAJAN SOSIAALITURVA

9.1. Vakuutukset

Toimeksiantosopimuksen tehneiden perhehoitajien tapaturmavakuuttaminen kuuluu sijoittajakunnan lakisääteisiin tehtäviin. Kymenlaakson hyvinvointialue on vakuuttanut perhehoitajat perhehoitolain 20 §:n mukaisesti työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 3 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella.

Perhehoitajan tehtävässä tapahtuneen tapaturman lisäksi perhehoitaja on oikeutettu saamaan korvausta myös ammattitaudista. Tapaturmavakuutus kattaa kaikki sellaiset vammat tai sairaudet, joilla on selvä yhteys perhehoitajan tehtävän suorittamiseen tai siitä johtuviin olosuhteisiin: perhehoitaja esimerkiksi loukkaantuu nostaessaan perhehoidossa olevaa henkilöä.

Tapaturman sattuessa perhehoitaja ottaa yhteyttä perhehoidon koordinaattoriin.

Kymenlaakson hyvinvointialue on vakuuttanut perhehoidossa olevat asiakkaat henkilövahingon osalta. Vakuutuksen kattavuus eri harrastuslajeissa tulee tarkistaa erikseen.

Perhehoidossa olevan asiakkaan aiheuttamiin vahinkoihin, kuten jonkin esineen rikkoutumisen varalle, ei Kymenlaakson hyvinvointialueella ole lakisääteistä velvollisuutta ottaa vahingonkorvausvastuuvakuutusta. On suositeltavaa, että perhekodissa asiakkaita hoitava perhehoitaja hankkii kotivakuutuksen laajalla turvalla. Perhehoitajan tulee varmistaa, että vastuuvakuutus kattaa myös muut perheeseen pitkäaikaisesti sijoitetut perheenjäsenet.

Perhehoitajan omassa vapaa-ajan vietossa tapahtuvat vahingot eivät kuulu sijoittajan ottaman tapaturmavakuutuksen piiriin. Vapaa-ajan vakuutusturva on perhehoitajan omalla vastuulla.

9.2. Verotus

Perhehoitajalle maksettavat hoitopalkkio ja kulukorvaus sekä muut kustannusten korvaukset ovat veronalaista tuloa. Perhehoitaja hakee verottajalta toimeksiantosopimuksen mukaiselle työkorvaukselle erillisen verokortin. Kymenlaakson hyvinvointialue ilmoittaa perhehoitajalle maksamansa hoitopalkkion ja kustannusten korvaukset tulorekisteriin siitä annetun ohjeistuksen mukaisesti.

Hyvinvointialue toimittaa ennakonpidätyksen hoitopalkkion ja kustannusten korvausten yhteismäärästä verokortin perusteella. Sairaanhoidomaksun ja päivärahamaksun sisältävä sairausvakuutusmaksu on laskettu mukaan verokortin pidätysprosenttiin. Kulukorvauksesta maksetun veron osuuden saa verotuksessa takaisin, kunhan muistaa ilmoittaa kulukorvausten osuuden verovähennyksissä joka vuosi veroehdotuslomakkeen kohdassa ”muut tulonhankkimiskulut”.

Verotuksen osalta toimitaan verohallinnon ohjeiden mukaan. Lisätietoja voi pyytää myös Perhehoitoliitto ry:stä. Kattava ohje verotukseen löytyy myös netistä ”Perhehoitajan verotus”/www.vero.fi

9.3. Perhehoitajan sairastuessa maksettavat korvaukset

Perhehoitajan tulee ilmoittaa perhehoidon koordinaattorille välittömästi sairastumisestaan. Perhehoidon koordinaattorin tulee yhdessä asiakkaan asioista vastaavan sosiaalityöntekijän/asiakasohjaajan/palveluohjaajan kanssa arvioida, millä tukitoimenpiteillä perhehoito voi jatkua. Jos perhehoidon jatkumista ei voida turvata tukitoimenpitein, on arvioitava perhehoitopaikan muutosta perhehoitajan sairausloman ajaksi ja tarvittaessa järjestää tilapäinen sijaishuoltopaikka.

Mikäli hoito jatkuu perhekodissa perhehoitajan vastuulla sairausloman ajan, on perhehoitaja oikeutettu saamaan sairauspäivärahan, kulukorvauksen ja hoitopalkkion. Perhehoitaja on oikeutettu saamaan sairauspäivärahaa omavastuuajan (sairastumispäivä + 9 arkipäivää) jälkeen verotettavien tulojensa perusteella. Sairauspäivärahan tarkoituksena on korvata niitä tuloja,

jotka perhehoitaja menettää sairauden takia. Jos perhehoidon hoitopalkkion maksaminen jatkuu sairausloman aikana, hän ei menetä tätä tuloa. Tällöin vuositulossa ei huomioida perhehoidon hoitopalkkiota.

Perhehoitajan tulee päivärahahakemuksessa osoittaa, kuinka perhehoidossa olevien henkilöiden hoito on järjestetty perhehoitajan sairausloman aikana. Perhehoitaja voi saada yhtä aikaa sekä perhehoidon hoitopalkkiota, että sairauspäivärahaa.

Sairausloma ja -päiväraha antavat mahdollisuuden hoidolle ja toipumiselle. Hyvinvointialue maksaa sairausloman omavastuuajan hoitopalkkion.

Sairausloman pitämättömyydellä saattaa olla vaikutusta vakuutuskorvauksiin silloin, jos sairaus tai vamma uusiutuu eikä niiden alkuperää voida osoittaa viittaamalla sairauslomaan.

Päätoiminen perhehoitaja

Päätoimisen perhehoitajan sairauspäivärahan suuruuteen vaikuttaa se, saako hän samanaikaisesti perhehoidon hoitopalkkiota. Jos perhehoidon hoitopalkkion maksaminen jatkuu sairausloman aikana, perhehoitajalle maksetaan sairausloman ajalta sairauspäivärahaa vähimmäismääräisenä.

Päätoimisen perhehoitajan on mahdollista siirtää hoitopalkkio sairauslomansa ajaksi perheen toiselle perhehoitajalle, mikäli perheessä on kaksi perhehoitajaa. Jos perheen toinen perhehoitaja jää kotiin päätoimisen perhehoitajan sairausloman ajaksi, hänelle voidaan maksaa ansionmenetyskorvausta. Mikäli perhehoitaja, jolle hoitopalkkio siirretään sairausloman ajaksi, käy palkkionsiirron aikana ansiotyössä kodin ulkopuolella, ei ansionmenetyskorvausta makseta siirron ajalta.

Sivutoiminen perhehoitaja

Mikäli perhehoitajalla on perhehoidon hoitopalkkion lisäksi muuta tuloa, lasketaan sairauspäiväraha ko. tulon perusteella. Koska perhehoidon hoitopalkkion maksaminen jatkuu sairausloman aikana, sitä ei huomioida sairauspäivärahan määrässä.

Sairauspäivärahan hakeminen

Sairauspäivärahaa haettaessa perusteena on lääkärintodistus. Kela arvioi sairauspäivärahan myöntämisessä perhehoitajan työkyvyttömyyttä perhehoitajan esittämän selvityksen pohjalta. Perhehoitajan tulee sairauspäiväraahakemuksessaan selvittää, mitä perhehoitajan tehtäviä hän on estynyt hoitamasta sairauden tai vamman takia sekä kuka tehtäviä hoitaa hänen sairauslomansa aikana.

9.4. Eläke

Perhehoito kuuluu eläketurvan piiriin. Perhehoitajan eläketurva määräytyy peruseläketurvan mukaisesti ja kertyvän eläkkeen suuruus määräytyy hoitopalkkion perusteella.

Lisätietoja: www.keva.fi, www.kela.fi, www.elakeuudistus.fi

Perhehoitajan eläke-eduista säädetään julkisten alojen eläkelaisissa 81/2016.

Vanhuuseläkkeellä voi edelleen toimia perhehoitajana.

10. PERHEHOIDON ASIAKASTA KOSKEVIA ASIOITA

10.1. Lastensuojelu

Lastensuojelun perhehoidossa lapsen etuun ja hänen kasvunsa tukeen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Tavoitteena on turvata lapselle pysyviä ja läheisiä ihmissuhteita ja turvalliset kasvuolosuhteet. Lapsen perhehoitaja on erityisessä vastuussa, sillä hänen tehtäviinsä kuuluu omalta osaltaan hoivan lisäksi myös lapsen kasvattaminen. Lapsen perhehoito asettaa perhehoitajalle erityisiä osaamisvaatimuksia myös osallisuuden tukemisen suhteen, sillä lapsen osallisuuden tukeminen linkittyy aina lapsen ikään ja kehitystasoon. Pienen vauvan osallisuuden tukeminen vaatii esimerkiksi hyvin erilaista osaamista kuin nuoren osallisuuden tukeminen. Osallisuutta voidaan lisätä lasten ja nuorten kohdalla esimerkiksi huomioimalla se, että lapsi tai nuori ymmärtää häntä koskevien toimenpiteiden merkityksen ja hänelle kerrotaan ymmärrettävästi häntä koskevista asioista. Myös lasten kohdalla osallisuus tulee kuitenkin nähdä laajana oikeutena osallistua itseä koskevaan päätöksentekoon eikä vain oikeutena saada tietoa.

10.1.1. Lapsen ja hänen läheistensä osallisuuden tukeminen

Perhehoidon järjestämisessä on tärkeää turvata lapsen ja hänen läheistensä osallisuus perhehoitoa suunniteltaessa ja perhehoidon aikana. Tämä tarkoittaa, että perhehoidossa oleva lapsi saa ikänsä, kehitystasonsa ja toimintakykynsä mukaisesti ja tarvittavin tukitoimin olla mukana tekemässä elämäänsä liittyviä suunnitelmia ja päätöksiä niin, että hänen tahtonsa ja etunsa otetaan huomioon.

Perhehoidossa olevan lapsen osallisuuden kokemukseen vaikuttavat perhekodin sosiaaliset ja tunnesuhteet, vuorovaikutuksen tavat ja laatu sekä hänen aiemmat kokemuksensa. Tärkeää on huolehtia myös lapsen ja hänen vanhempiansa, sisarustensa, omaistensa ja muiden läheistensä välisestä yhteydenpidosta, jotta sosiaaliset suhteet säilyvät. Edellä mainituilla läheissuhteilla on

myös tärkeä merkitys lapsen henkilöllisyyden ja identiteetin rakentumisen kannalta. Perhehoitaja ja perhehoitoperheen muut jäsenet voivat omalla toiminnallaan tukea henkilön/lapsen ja hänen läheistensä osallisuutta. Koko perheen yhteenkuuluvuuden osalta on tärkeää huomioida myös perheessä jo asuvien lasten osallisuus.

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tulee mahdollistaa lapsen, lapsen perheen ja muiden läheisten sekä lapselle tärkeiden ihmisten mahdollisuus jatkuvaan ja luottamukselliseen vuorovaikutukseen. Lisäksi lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän vastuulla on, että lapsen läheiset ovat mahdollisuuksien mukaan osallisena lapsen asioissa kaikissa sijaishuollon vaiheissa.

10.1.2. Lapsen huoltajuus ja edunvalvonta

Huostassa olevan lapsen huoltajia ovat hänen omat vanhempansa, jollei huoltajuudesta ole tehty muuta sopimusta tai oikeuden päätöstä. Lapsen vanhempia tulee kuulla lasta koskevissa ratkaisuisissa. Vanhemmalla, joka on huoltaja, on vireillepano- ja muutoksenhakuoikeus lasta koskevissa päätöksissä, kuten huostassa pidon lopettamista tai yhteydenpitoa koskevissa asioissa. Jos lapsi jää kuolemantapauksen tai muun syyn takia ilman huoltajaa, hänelle määrätään oikeuden päätöksellä uusi huoltaja. Ensisijaisesti huoltajaksi sopivaa henkilöä haetaan hänen omaisistaan.

Kiireellisesti sijoitetun ja huostaan otetun lapsen kokonaisvaltainen vastuu hoidon ja huollon järjestämisestä on lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä.

Lapselle tulee lastensuojeluasioissa määrätä edunvalvoja käyttämään huoltajan sijasta lapsen puhevaltaa, jos on perusteltu syy olettaa, ettei huoltaja voi puolueettomasti valvoa lapsen etua asiassa ja edunvalvojan määrääminen on tarpeen asian selvittämiseksi tai muutoin lapsen edun turvaamiseksi. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävänä on arvioida edunvalvojan tarvetta ja tarvittaessa hakea edunvalvoja turvaamaan lapsen etua.

Perhehoitaja voi sähköisen järjestelmän kautta hoitaa lapsen päivähoidon ja koulun arkeen liittyviä asioita esimerkiksi Wilma-järjestelmän kautta. Toimivalta voidaan tarvittaessa esittää sosiaalityöntekijän antamalla erillisellä luvalla. Perhehoitaja on velvollinen toimittamaan lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tietoon esimerkiksi lapsen koulunkäyntiin liittyvät muut kuin päivittäiset asiat.

10.1.3. Lapsen kotikunta ja asuinkunta

Lapsen sijoittajakunta pysyy lapsen kotikuntana hänen täysi-ikäisyyteensä asti. Kun lapsi muuttaa perhehoitoon sijoituskunnan ulkopuolelle, merkitään perhehoitajan asuinkunta lapsen

muuttoilmoitukseen tilapäiseksi asuinkunnaksi. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tekee sijoittamastaan lapsesta muuttoilmoituksen.

Lapsen tultua täysi-ikäiseksi muuttoilmoitus aktivoidaan ja nuoren asuinkunnaksi tulee se paikkakunta, jossa hän tosiasiallisesti asuu.

10.1.4. Lapsen uskonto ja rippikoulu

Käytännössä alle 15-vuotias kirkkoon kuulumaton nuori ei ilman huoltajan suostumusta voi osallistua uskonnon opetukseen tai käydä rippikoulua. Nuori ei myöskään saa ilman huoltajan suostumusta osallistua muun kuin huoltajan hänelle valitseman uskonnollisen suuntauksen rippikouluun.

10.1.5. Lapsen päivähoito ja koulu

Lapsen päivähoidon tarpeesta päättää lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Jos lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä arvioi lapsen edun mukaista olevan, että hän on perhekodin ulkopuolisessa päivähoitossa. Varhaiskasvatuspaikan hakee sosiaalityöntekijä. Hakemisvaiheessa on ilmoitettava, että paikkaa haetaan perhehoitoon sijoitetulle lapselle. Perhehoitajalta ei peritä asiakasmaksua.

Lapsella on oikeus käydä koulua asuinpaikkakunnallaan. Sosiaalityöntekijä hakee lapselle koulupaikkaa. Jos lapsen koulupaikka muuttuu perhehoitosijoituksen myötä, lastensuojelun ja koulutoimen viranomaiset hoitavat yhteistyössä lapsen koulupaikan vaihtumiseen liittyvät selvittelyt.

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tulee antaa päivähoitoon sekä kouluun tiedoksi oleelliset lapsen hoitoon tai koulunkäyntiin vaikuttavat asiat ja perhehoitajan tulee tiedottaa lapsen arkeen liittyvät asiat. Sekä päiväkotia että koulu ovat lasta koskevista tiedoista vaitiolovelvollisia. Lapsen vanhemman on mahdollista osallistua varhaiskasvatussuunnitelmaan päiväkodissa ja vastaaviin palavereihin koulussa.

10.1.6. Lapsen passi ja henkilökortti

Hakemus huostaan otetun lapsen passista tai henkilökortista jätetään lapsen asuinpaikkakunnan passiviranomaiselle ja siihen tulee toimittaa liitteeksi lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän lupa passin tai henkilökortin myöntämiseksi. Passin tai henkilökortin hankkimiskulut sisältyvät perhehoitajalle maksettavaan kulukorvaukseen.

10.1.7. Matkustuslupa

Perhehoitajalla on velvollisuus ilmoittaa ulkomaanmatkoista lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä voi myöntää huostaan otetulle lapselle matkustusluvan, jos lapsi on lähdössä perhekotiperheen mukana ulkomaan matkalle. Matkustuslupa myönnetään erikseen jokaista matkaa varten.

Jos lapsi matkustaa esimerkiksi koululuokan kanssa ulkomaille, matkustuslupaannimetään lapsesta matkan aikana huolehtiva ja vastuussa oleva aikuinen (yleensä lapsen opettaja). Samoin toimitaan, jos lapsi matkustaa esimerkiksi harrastukseen liittyvälle kilpailumatkalle.

10.1.8. Lapsen pankkitili

Lapsen huoltajat säilyvät huostaanotosta huolimatta edelleen lapsen taloudellisten asioiden edunvalvojina. Käytännössä he voivat nostaa varoja alle 18-vuotiaan lapsensa nimissä olevalta pankkitililtä. Hyvinvointialueen viranomainen voi avata sijaishuollossa olevan lapsen käyttövaroja varten tilin, johon lapsella on käyttöoikeus. Näin meneteltäessä lapsen huoltajat eivät pysty nostamaan lapsen tililtä rahaa. Perhehoitaja ei voi toimia lapsen taloudellisena edunvalvojana, ellei häntä ole määrätty edunvalvojaksi ko. tehtävään oikeuden päätöksellä.

Hyvinvointialueen lastensuojelun toimistos sihteeri täyttää pankin tilinavauslomakkeen, jonka johtava sosiaalityöntekijä allekirjoittaa ja toimii näin tilin hakijana lapselle. Lapselle voidaan avata tili käyttövaroja varten. Käyttövarat ovat lapselle maksettavia varoja, joita hänellä on oikeus hallita itse. Sosiaalitoimella ei ole oikeutta seurata, mihin lapsi käyttää varoja. Tällöin lapsi saa itselleen asiaan kuuluvan pankkikortin ja lapsella on käyttöoikeus hänelle avattuun pankkitiliin. Myös verkkopankkitunnukset voidaan tilata lapsen käyttöön lapsen huoltajan suostumuksella. Lisäksi lapselle avataan hyvinvointialueen toimesta erillinen tili hänelle kertyviä itsenäistymisvaroja varten tai mikäli hän perii tai saa lahjaksi rahavaroja. Jälkihuoltoon siirretty lapsi neuvottelee itsenäistymisvarojensa käytöstä jälkihuollon sosiaalityöntekijän kanssa.

10.1.9. Lapsen opintojen tukeminen

Perhehoitajalle korvataan lapsen peruskoulun jälkeisistä opinnoista aiheutuvat välttämättömät opiskelukustannukset, joita koulu ei kustanna. Kaikista opiskeluun vaadittavista hankinnoista on perhehoitajan toimitettava koordinaattorille kuitit. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tekee lapselle asianmukaisen taloudellisen tuen päätöksen, jonka perusteella kyseiset välttämättömät hankinnat korvataan perhehoitajalle kuukausittaisen palkkionmaksun yhteydessä.

Koululaisen tai opiskelijan oikeus opintotukeen alkaa hänen täyttäessään 17 vuotta. Perhehoitajadossa asuva nuori saa täysimääräisen opintorahan, koska hän ei asu omien vanhempiensa

luona. Nuori hakee opintotukea itse, alle 17-vuotiaalla nuorella voi olla mahdollisuus saada opintotuen oppimateriaalilisää. Opintotukea haetaan Kelasta.

Asiakassuunnitelmassa sovitaan, mitä kustannuksia nuoren tulee opintorahallaan kattaa (esim. puhelinkulut). Perhehoitajan tehtävänä on opastaa lasta tai nuorta rahan käyttöön niin, että lapsi tai nuori oppii huolehtimaan niistä hankinnoista, jotka hänen omalle vastuulleen asiakassuunnitelmassa sovitaan.

10.2. Ikääntynyt / vammainen henkilö perhehoidossa

Perhehoidossa korostuu asiakkaan tarpeisiin vastaavan, laadukkaan ja turvallisen hoivan ja huolenpidon toteutuminen perhe arjessa. Asiakkaan osallistumisella yhdessä perheen jäsenen kanssa arjen askareisiin tuetaan hänen toimintakykyään sekä osallisuutta. Ikääntyneellä/vammaisella henkilöllä on monesti useita sosiaali- ja terveystalvveluja, joten perhehoidon toteutuksessa korostuu tiivisyhteistyö eritahojen kanssa. Tämä tulee huomioida myös asiakkaan itsemääräämisoikeuden toteutumisessa.

10.2.1. Edunvalvonta perhehoidossa

Jos asiakkaalla on edunvalvoja, tulee perhehoitajan sopia asiakkaan varojen ja omaisuuden käytöstä liittyvistä asioista edunvalvojan kanssa. Perhehoitoasiakkaalle haetaan tarvittaessa edunvalvojaa, mikäli henkilö ei kykene itse huolehtimaan itsestään ja valvomaan etujaan. Perhehoitaja ei voi toimia asiakkaan edunvalvojana tai yksityisvarojen hoitajana. Hoidettavan sijoittaneen kunnan tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu perhehoitolain mukaisesti ja hoidettava saa tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet.

10.3. Lääkehoidon toteutuminen perhehoidossa (toimeksiantosuhteinen)

Perhehoidon asiakkaan lääkehoidon toteutumisesta sovitaan aina asiakaskohtaisesti asiakassuunnitelmassa huomioiden asiakkaan terveydentila ja hoidon tarve. Asiakkaan lääkehoidon toteuttaminen pohjautuu asiakaskohtaiseen lääkehoitosuunnitelmaan. Asiakkaan lääkehoitoon liittyvät vastuut määritellään perhehoidon asiakassuunnitelmassa. Lääkehoidon toteutuminen perustuu Kymenlaakson hyvinvointialueen alueelliseen lääkehoitosuunnitelmaan. Perhehoidon asiakkaat käyttävät julkisen terveydenhuollon lääkäripalveluja tai omakustanteisesti yksityislääkäreitä. Perhehoidossa olevan asiakkaan lääkehoidon toteutuksesta voi vastata myös kotihoito. Tällöin asiakas on kotihoidon säännöllisenä asiakkaana kotihoidon lääkärin palveluiden piirissä.

Toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa luonnollista tietä toteutettavaan lääkehoitoon osallistuminen ei edellytä perhehoitajalta tutkinnossa hankittua lääkehoito-osaamista. Vaativan lääkehoidon toteuttaminen edellyttää lääkelupaa, jota ennen perhehoitajien lääkehoito-

osaaminen tulee varmistaa. Osaamisen varmistamisen toteutus määritellään osana hyvinvointialueen lääkehoitosuunnitelmaa. Kymenlaakson hyvinvointialue järjestää toimeksiantosuhteisille perhehoitajille lääkehoidon koulutusta ja tarvittaessa varmistaa riittävän osaamisen.

11. PERHEHOITAJIEN TUKEA

Perhehoitolaki 15 § (8.7.2022/606) Koulutus ja tuki

Perhehoidon järjestämisestä vastaava hyvinvointialue vastaa toimeksiantosopimukseen kirjattavalla tavalla perhehoitajalle annettavasta tarvittavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä perhehoitajaksi aikovalle henkilölle annettavasta ennakoivalmennuksesta. Perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä. Perhehoitajalle on järjestettävä riittävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijää.

Sijoituksen alkaessa perhehoitajalle nimetään Kymenlaakson hyvinvointialueen perhehoidon koordinaattoreista perhehoitolain mukainen vastuutyöntekijä, joka vastaa perhehoitajalle kohdistettavista lakisääteisistä tukimuodoista asiakkaan sijoituksen aikana. Hyvinvointialue tukee perhehoitajia järjestämällä heille yksilö- ja ryhmätapaamisia sekä tekemällä sovitusti käyntejä perhekoteihin. Perhehoitajat saavat ohjausta ja tukea myös aina tarvittaessa puhelimitse ja/tai etäyhteyksin. Kymenlaakson hyvinvointialueella käynnistyy kesällä 2023 kehittämishanke perhehoitotoiminnan vahvistamiseksi. Hankkeessa painottuu perhehoitajien ennakoivalmennuksen toimintamallin kehittäminen, perhehoitajien rekrytointi sekä perhehoitajien tukeen liittyen Mentori-toiminnan kehittäminen.

11.1. Tiedollinen tuki

Kymenlaakson hyvinvointialue vastaa perhehoitajille annettavasta ennakoivalmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta. Koordinaattorit tiedottavat perhehoitajia perhehoitoon liittyvistä ajankohtaisista asioista pääsääntöisesti sähköpostitse. Perhehoitajille tarjotaan vuosittain täydennyskoulutusta mahdollisuuksien mukaan. Perhehoitajien toiveita koulutusten aiheista pyritään toteuttamaan tai koulutusten aiheet määrittävät ajankohtaisen teeman tai aiheen mukaan. Perhehoitajien toivotaan osallistuvan heille järjestettyihin lakisääteisiin koulutuksiin ajantasaisen ja yhteisen tiedonsaannin turvaamiseksi. Kymenlaakson hyvinvointialue tarjoaa vuosittaisen täydennyskoulutuspäivän perhehoitajille.

Kymenlaakson hyvinvointialue tukee perhehoitajaa alku-, perus- ja tehostetun tuen muodoin. Alkutuki kuuluu kaikille perhehoitajille jokaisen uuden sijoituksen alkaessa. Tavoitteena on an-

taa vahva tuki perhehoitoperheelle, jotta lähtökohdat sijoituksen kokonaisvaltaiselle onnistumiselle olisivat mahdollisimman hyvät. Alkutuki muodostuu perhehoidon koordinaattorin, sosiaalityöntekijän, sosiaaliohjaajan/palveluohjaajan/asiakasohjaajan käynneistä, konsultaatiosta ja tiiviistetyistä yhteydenpidosta sekä asiakkaan tilanteen vaatiman erityisasiantuntijan tiiviistä konsultaatiosta. Perustuki on kaikille perhehoitajille kuuluvaa säännöllistä tukea sijoituksen aikana perhehoidon koordinaattorin ja asiakkaan asioista vastaavan viranhaltijan yhteydenpitoa, käynteinä ja konsultaationa. Perustukeen kuuluu vuosittaista täydennyskoulutusta. Tehostettu tuki täydentää tarvittaessa alku- ja perustukea. Se on suunnitelmallista, tavoitteellista ja määrääikaista. Tehostettua tukea voi antaa perhehoidon koordinaattori, sosiaalityöntekijä, sosiaaliohjaaja/palveluohjaaja/asiakasohjaaja tai muu asiakkaan tilanteen mukaan tarvittava asiantuntija.

Kymenlaakson hyvinvointialue tarjoaa perhehoitajille lain mukaista työnohjausta, joka toteutetaan yksilötyönohjauksena tai ryhmätyönohjauksena. Työnohjaus on luottamuksellista ja vuorovaikutuksellista perhehoitajana toimisen tukemista, arviointia ja kehittämistä. Työnohjaukselle sovitaan yhdessä tavoitteet. Perhehoitajalla on oikeus työnohjaukseen pääsääntöisesti kerran kuukaudessa toimeksiantosopimuksen voimassa oloaikana. Työnohjaaja valitaan hyvinvointialueen kilpailuttamista työnohjaajista, hyvinvointialueen toimintamallin mukaisesti. Työnohjaajan valinnassa korostuu työnohjaajan mahdollisuus vastata perhehoitajan tarpeisiin. Perhehoitajan toiveet työnohjaajasta pyritään huomioimaan mahdollisuuksien mukaan. Työnohjaukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista arvioidaan yhdessä perhehoitajan, työnohjaajan ja hyvinvointialueen edustajan kanssa. Seurannan toteutumisesta sovitaan työnohjauksen alkaessa.

Perhehoitajille järjestetään yhteinen tapaaminen hyvinvointialueen edustajien kanssa 2 x vuodessa. Tapaamisessa käydään läpi ajankohtaisia asioita ja kuullaan perhehoitajia.

11.2. Vertaistuki

Vertaistuki on yksi keskeisimmistä perhehoitajien hyväksi kokemista emotionaalisen tuen muodoista. Vertaisryhmässä samankaltaisessa elämäntilanteessa olevilla on mahdollisuus koordinaattorin tukemana jakaa kokemuksiaan ja oppia toisiltaan. Kokemusten ja tunteiden jakaminen vertaisten kanssa helpottaa joskus rankoiltakin tuntuissa perhehoidon tilanteissa ja ehkäisee uupumista. Vertaisryhmä ei kuitenkaan voi korvata perhehoitajan tarvitsemaa ammatillista, työnohjauksellista tukea. Vertaisen tukea voi löytää esim. yhdistystoiminnan kautta, vertaisryhmistä, vertaispäiviltä ja -viikonlopuista. Netin kautta on myös saatavissa vertaistukea asuinpaikasta riippumatta.

Kymenlaakson hyvinvointialue järjestää toimeksiantosopimussuhteisille perhehoitajille vertaisryhmätoimintaa ohjatusti (esimerkiksi säännöllisesti kokoontuvat perhekahvilat). **Vertaistukitapaamisessa on tärkeää muistaa vaitiolovelvollisuus.**

11.3. Mentorointi

Mentorointi on perhehoidon tukimuoto, jossa tuetaan perhehoidon alussa tai yllättävissä tilanteissa olevia perhehoitajia. Mentorina toimii pitkäaikainen, mentorikoulutuksen käynyt perhehoitaja. Mentori on hiljaisen tiedon ja kokemuksen välittäjä ja arjen tilanteiden avaaja. Mentoritoiminta on tavoitteellista ja määräaikaista toimintaa, josta sopivat perhehoidon koordinaattori, perhehoitaja ja mentori.

Mentoritoiminta täydentää perhehoidon tukimuotoja, mutta ei korvaa esimerkiksi perehdytyksen, työnohjauksen tai vertaistuen tarvetta. Mentorointia voidaan tarjota perhehoitajalle esimerkiksi alkutukijakson jälkeisenä tukena tai perhekotiperheen erityis- tai kriisitilanteissa. Mentorointiin ei kuitenkaan välttämättä tarvita mitään erityistilannetta, vaan sitä voidaan tarjota kaikille sitä vastaanottaville perhehoitajille. Hyvinvointialueella on käytettävissä koulutettuja mentoreita. Mentorointisuhde kestää noin puoli vuotta ja käsittää kahdeksan tapaamista. Mentorointia on tarkoituksenmukaisinta toteuttaa perhehoitajan kodissa.

11.4. Hyvinvointi- ja terveystarkastus

Hyvinvointialue järjestää lakisääteisen hyvinvointi- ja terveystarkastuksen joka toinen vuosi (parittomina vuosina) muun työterveyshuollon piiriin kuulumattomalle perhehoitajalle.

Terveystarkastus käsittää alkukartoituksen nettikyselynä. Kyselyn perusteella työterveyshoitaja on tarvittaessa yhteydessä perhehoitajaan. Terveystarkastus voi tarvittaessa sisältää 1 h tarkastuksen työterveyshoitajalla, lääkärin vastaanottoajan 20 min ja peruslaboratoriotutkimukset.

11.5. Sijaishoito perhehoitajan kotiin

Perhehoitolaki 14 § Sijaishoito perhehoitajan vapaan ja muun poissaolon aikana

Hyvinvointialue voi järjestää perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajaksi tarvittavan sijaishoidon tekemällä 6 §:ssä säädetyt edellytykset täyttävän henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta perhehoitajan tai hoidettavan kotona. Sijaishoito voidaan järjestää edellä tarkoitetulla tavalla, jos perhehoitaja suostuu siihen ja järjestely arvioidaan hoidettavan edun mukaiseksi. (8.7.2022/606)

Sijaishoitajan kanssa tehtävässä toimeksiantosopimuksessa sovitaan:

- 1) sijaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion määrästä ja suorittamisesta;*
- 2) tarvittaessa sijaishoitajalle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta;*
- 3) toimeksiantosopimuksen voimassaolosta;*
- 4) tarvittaessa muista sijaishoitoa koskevista seikoista.*

Sijaishoitaja ei ole työsuhteessa sopimuksen tehneeseen hyvinvointialueeseen. Sijaishoitajalle järjestettävään koulutukseen ja tukeen sovelletaan 15 §:ää ja hänen sosiaaliturvaansa 20 §:ää. (8.7.2022/606)

Perhehoitajalle voidaan järjestää sijaishoitaja vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajalle. Sijaishoito järjestetään perhehoidossa olevan hoidettavan hoidon järjestämiseksi. Tilapäinen poissaolo voi olla esimerkiksi, jos perheen jäsen tai toinen perhehoitoon sijoitettu asiakas tarvitsee perhehoitajan mukaan lääkärikäynnille, eikä perheen toisen aikuisen ole mahdollista vastata kotiin jäävien perhehoidon asiakkaiden hoidosta sinä aikana. Poissaoloista ja niiden aikaisesta hoidettavan hoidon toteutumisesta sijaishoitajana sovitaan aina etukäteen perhehoidon koordinaattorin kanssa. Sijaishoitajan kanssa tehdään toimeksiantosopimus, jossa sovitaan muun muassa sijaistamisen kestosta, määrästä, hoitopalkkiosta sekä muista sijaishoitajalle korvattavista kustannuksista. Sijaishoitajalle maksettavat palkkiot ja korvaukset määräytyvät kymenlaakson aluehallituksen vahvistamien palkkioiden ja korvausten perusteella (lyhytaikainen perhehoito/osa-vuorokautinen perhehoito).

11.6. Muu tuki

Kymenlaakson hyvinvointialueen perhehoidon koordinaattorit ovat perhehoitajien käytettävissä eri elämäntilanteissa ja sijoituksen vaiheissa. Koordinaattori suunnittelee tarvittavan perhehoidon tuen yhdessä perhehoitajan kanssa ja sopii käytännöistä perhehoitajan kanssa. Asiakkaan asioista vastaava viranhaltija on myös tarvittaessa perhehoitajan tukena asiakkaaseen liittyvissä haasteellisissa tilanteissa.

12. YHTEISTYÖ JA YHTEYDENPITO

Julkista hallintotehtävää hoitavan perhehoitajan yhteistyökyky sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen ja lapsen vanhempien kanssa on paitsi toimeksiantosopimukseen kirjoitettu ehto myös lakiin perustuva vaatimus (LSL 52 ja 79§). Siksi myös perhehoitajan yhteistyövalmiudet ovat keskeisessä asemassa, kun arvioidaan perhekodissa annettavan hoidon kokonaisvaltaista lapsen edun mukaisuutta.

Perhehoitaja ja asiakkaan asioista vastaava sosiaalityöntekijä/asiakasohjaaja/palveluohjaaja tekevät yhteistyötä asiakkaan edun toteutumiseksi sijoituksen aikana. Asiakkaalle järjestetään säännöllisesti asiakassuunnitelmaneuvoittelu, johon perhehoitaja osallistuu. Perhehoidon koordinaattori osallistuu asiakassuunnitelmaneuvoitteluihin tarvittaessa perhehoitajan tai asiakkaan asioista vastaavan sosiaalityöntekijän toiveesta.

Perhehoitaja tekee yhteistyötä perhehoidossa olevan asiakkaan läheisten, perhehoidon koordinaattorin ja muiden yhteistyötahojen kanssa asiakassuunnitelmassa sovitulla tavalla.

Perhehoitajan tulee pitää asiakkaan asioista vastaava sosiaalityöntekijä/asiakasohjaaja/palveluohjaaja ajan tasalla perhehoitoon sijoitettuun asiakkaaseen liittyvissä asioissa.

12.1. Yhteydenpidon rajoittaminen

Vastuu lapsen yhteydenpito-oikeuden laadun ja laajuuden määrittämisestä sijaishuollon aikana kuuluu lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtäviin (LSL 45.2 ja 54 §). Lapsen ja hänelle läheisten henkilöiden välisestä yhteydenpidosta pyritään lähtökohtaisesti sopimaan huostaan otetun lapsen asiakassuunnitelmassa (LSL 30.3 §). Mikäli sopimukseen ei päästä ja jos jokin lastensuojelulain 62 §:n 1 momentissa säädetyistä edellytyksistä täyttyy, voidaan lapsen ja vanhemman tai muun lapselle läheisen henkilön välistä yhteydenpitoa rajoittaa. Tämä vaatii valituskelpoisen hallintopäätöksen.

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän on kuitenkin pyrittävä aktiivisesti tukemaan ja edistämään lapsen yhteydenpito-oikeuden toteutumista rajoitustoimenpiteen sallimissa puitteissa. Lisäksi sosiaalityöntekijän on virkansa puolesta valvottava, että perhehoitaja tukee ja edistää lapsen yhteydenpitoa vanhempien ja muiden lapselle läheisten henkilöiden kanssa asianmukaisella tavalla (LSL 54.2 § ja 79 §).

13. PERHEHOITAJAN OIKEUS VAPAASEEN

Perhehoitolaki 13 § (8.7.2022/606) Oikeus vapaaseen

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, hyvinvointialueen tulee järjestää perhehoitajalle mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on kaksi vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana. Perhehoidon järjestämisestä vastaavan hyvinvointialueen tulee huolehtia tai tarvittaessa avustaa perhehoidossa olevan henkilön hoidon tarkoituksenmukaisessa järjestämisessä perhehoitajan vapaan ajaksi.

Perhehoitajalla on oikeus vapaaseen, jonka pituus on kaksi vuorokautta kuukaudessa, mikäli perhehoitaja on toiminut kuukaudessa vähintään 14 vuorokauden ajan perhehoitajana.

Perhehoitajan tulee olla yhteydessä perhehoidon koordinaattoriin ja kertoa toiveensa vapaan toteuttamisen suhteen. Vapaan aikainen hoito voidaan toteuttaa esimerkiksi toisen perhehoi-

tajan luona, lastensuojelussa lapsen tukiperheessä tai siten, että sijaishoitaja hoitaa lasta perhehoitoperheessä. Viime kädessä Kymenlaakson hyvinvointialueen viranhaltijalla on oikeus päättää perhehoitajan vapaan aikaisesta asiakkaan hoitopaikasta. Perhehoitajan vapaat ovat asiakaskohtaisia ja sen mukaan perhehoitajan käyttämättömät vapaat korvataan asiakaskohtaisesti. Asiakkaan asiakassuunnitelmassa on hyvä sopia perhehoitajan vapaiden ajankohdasta niin, että perhehoitajan on mahdollista tosiasiallisesti irrottautua perhehoitajan tehtävästä.

Kymenlaakson hyvinvointialue voi järjestää perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajaksi tarvittavan sijaishoidon tekemällä sijaishoitajan kanssa toimeksiantosopimuksen. Sijaishoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksien perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa ja voidaan katsoa olevan hoidettavan lapsen kannalta sopivin.

Sijaisjärjestely edellyttää sekä perhehoitajan että asiakkaan asioista vastaavan viranhaltijan suostumusta. Sijaishoitajajärjestely ei edellytä perhehoitajan suostumusta, jos sijaishoitaja hoitaa lasta omassa kodissaan eikä perhehoitajan kodissa.

Toimeksiantosopimus tehdään jokaista asiakasta kohti siltä hoitoajalta, jolloin sijaishoitaja toimii perhehoitajan sijaisena. Sopimuksen tulee sisältää palkkion määrä, kustannusten korvaaminen ja niiden suorittamisajankohta sekä sopimuksen voimassaoloaika. Sijaishoitaja ei ole työsuhteessa hyvinvointialueeseen.

Kymenlaakson hyvinvointialueelle toimivalle perhehoitajalle kertyy vapaita vähintään 24 vuorokautta vuodessa. Perhehoitajan vapaa ei vähennä palkkiota eikä kulukorvausta. Kertyneen vapaan voi jättää käyttämättä kokonaan tai osittain, vapaiden pitäminen on siis perhehoitajalle vapaaehtoista.

Hyvinvointialue maksaa toimeksiantosopimukseen kirjatun, käyttämättä jääneen vapaan määrän perusteella rahallisen lapsikohtaisen korvauksen. Jos perhehoitaja on toiminut vuotta lyhyemmän ajan, käyttämättömän vapaan korvaussumma jaetaan 12 ja kerrotaan perhehoitajana toimittujen kuukausien lukumäärällä. Vapaavuorokaudet lasketaan kalenterivuosittain. Vapaita suositellaan käytettäväksi kertyneiden vapaapäivien mukaisesti.

Perhehoitajan vapaaksi ei lasketa sitä päivää, kun asiakas tai sijaishoitaja saapuu hyvinvointialueen järjestämään hoitopaikkaan eikä sitä päivää, kun asiakas tai sijaishoitaja poistuu hoitopaikasta. Korvaus edellisen vuoden käyttämättömistä vapaista maksetaan kalenterivuosittain helmikuun palkkion yhteydessä.

14. PERHEHOIDON VALVONTA

Perhehoitolaki 22 § Valvonta Ohjaus ja valvonta (8.7.2022/606)

Hoidettavan sijoittaneen hyvinvointialueen tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu tämän lain mukaisesti ja hoidettava saa sijoituksen aikana ne tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka järjestetään sen hyvinvointialueen toimesta, jonka alueelle henkilö on sijoitettu. Sekä sijoituksen tehnyt hyvinvointialue, että se hyvinvointialue, jonka alueelle sijoitus on tehty, voi tarkastaa perhehoitopaikan tässä laissa tarkoitetun toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat voidaan tarkastaa ainoastaan, jos tarkastaminen on välttämätöntä asiakkaan aseman ja asianmukaisten palvelujen turvaamiseksi. (8.7.2022/606)

Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Tarkastaja on päästettävä kaikkiin perhehoitopaikan tiloihin. Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa. Tarkastajalla on oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana. Jos perhekoti tai siinä annettu hoito ja kasvatustodetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, toimielimen on pyrittävä ohjauksen avulla saamaan aikaan korjaus asiassa. Jollei korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut, toimielimen on tällöin huolehdittava, että hoidettavan hoito järjestetään hänen etunsa ja tarpeidensa mukaisella tavalla. Tarvittaessa hoidettavat siirretään heidän tarpeitaan vastaavaan muuhun hoitopaikkaan.

Palvelujen valvontaan ja toimenpiteisiin valvonnan yhteydessä havaittujen puutteiden korjaamiseksi sovelletaan ammatillisten perhekotien ja muiden yksityisten perhehoidon palveluntuottajien osalta, mitä yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 4 luvussa säädetään.

Kymenlaakson hyvinvointialueella toteutettava perhehoidon valvonta on ennalta sovittua ja sitä toteutetaan koko sijoituksen ajan sekä perhehoidon koordinaattorin, että lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän toimesta. Valvontakäynti voidaan tehdä myös ennalta sopimatta. Valvonta liittyy tiiviisti perhehoidon ohjaukseen ja tukeen sekä toteutetun perhehoidon laadun arviointiin. Perhehoidon koordinaattorin kanssa tehtävä yhteistyö, yhteydenpito sekä oikea-aikainen ja oikeanlainen tuki ovat tärkeässä roolissa perhehoidon valvonnan ja tuen kokonaisuudessa. Perhehoidon valvonnan painopisteenä on perhehoidon riittävän tuen järjestäminen, jotta puutteiden tai epäkohtien ilmaantuminen pystytään ehkäisemään ennalta.

Perhehoitajan tuen tarpeen ajantasainen tai ennakkollinen arviointi sekä asiakkaan edun toteutuminen perhehoidossa kuuluvat perhehoidon valvontaan. Asiakkaan asiakassuunnitelmassa nostetaan esille asiakkaan tarpeet ja asetetaan niiden mukaiset tavoitteet perhehoidolle. Perhehoitajalla on oikeus saada riittävästi tukea asiakkaan tarpeisiin ja perhehoidolle asetettuihin tavoitteisiin vastaamiseen.

Jos valvontatehtävä liittyy perhehoitoon liittyvään epäkohtailmoitukseen, perhehoitoperheeseen tehdään valvontakäynti. Tarvittaessa valvontakäynti voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta.

Tällöin perhehoitajalle kerrotaan, että kyseessä on valvontakäynti, josta tehdään pöytäkirja. Mahdolliset epäkohdat kirjataan ja niiden korjaamiseen annetaan määräaika. Perhehoitoperheen kanssa laaditaan yhteinen kirjallinen suunnitelma epäkohtien korjaamiseen määräajassa. Mikäli määräajan jälkeen epäkohtaan ei ole saatu suunnitelman mukaista korjausta/muutosta, on Kymenlaakson hyvinvointialueella oikeus purkaa toimeksiantosopimus sekä tarvittaessa myös puitesopimus välittömästi. Hyvinvointialueella perhehoidon valvontaa toteutetaan yhteistyössä hyvinvointialueen ohjaus- ja valvontayksikön kanssa.

15. ITSENÄISTYMISVARAT

Kymenlaakson hyvinvointialue perii alaikäisen lapsen sijoituksen aikana lapselle myönnetty etuudet, kuten esimerkiksi eläkkeet, vammaistuet tai elatusavut ja -tuet hoidon korvauksena. Näistä etuuksista hyvinvointialue tallettaa kalenterikuukausittain 40 % lapselle itsenäistymisvaroiksi. Itsenäistymisvaroilla hankitaan ensisijaisesti nuoren ensimmäisen oman kodin varusteet.

Sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä on oikeus päättää itsenäistymisvarojen maksamisen ajankohdasta. Lähtökohtaisesti itsenäistymisvarat on annettava lapselle tai itsenäistymässä olevalle nuorelle

- jälkihuollon päättyessä tai
- muusta erityisestä syystä, joka liittyy lapsen tai nuoren itsenäistymisen tukemiseen tai turvaamiseen.

Itsenäistymisvarat täytyy maksaa nuorelle viimeistään hänen täyttäessään 25 vuotta. Nuorta ohjataan ja tuetaan itsenäistymisvarojen käytön suunnittelussa. Jälkihuollossa olevien nuorten tilanteet vaihtelevat huomattavasti, jolloin myös tarkoituksenmukainen maksuajankohta vaihtelee. Itsenäistymisvarojen maksuajankohdassa pitää ottaa huomioon kunkin nuoren yksilölliset tarpeet ja tilanne sekä täysi-ikäistymisen vaikutus oikeuteen hallinnoida omia varoja. Jos nuori ja sosiaalityöntekijä ovat erimielisiä itsenäistymisvarojen käytöstä tai niiden maksamisesta, asiasta täytyy tehdä muutoksenhakukelpoinen päätös.

Itsenäistymisvarojen määrä vaihtelee sen mukaan, kuinka suuret tulot lapsella on ollut sijoituksen aikana. Jos lapselle ei ole kertynyt sijoituksen aikana itsenäistymisvaroja, hyvinvointialue voi tukea nuorta harkinnanvaraisilla itsenäistymisvaroilla.

16. HYVINVOINTIALUEIDEN VÄLINEN YHTEISTYÖ

Jos perhekotiin on sijoitettu hoidettavia myös toisilta hyvinvointialueilta, tulee hyvinvointialueiden tehdä yhteistyötä, jotta perhehoidossa olevan asiakkaan edun mukainen perhehoito voidaan parhaalla mahdollisella tavalla turvata. Tämä tarkoittaa sitä, että perhehoidon koordinaattori ja sosiaalityöntekijä/asiakasohjaaja pyrkivät tarvittaessa sopimaan muiden sijoittaneiden hyvinvointialueiden kanssa perhehoitoon liittyvistä järjestelyistä. Tällaisia järjestelyjä ovat esimerkiksi työnohjauksen, perhehoitajan vapaan pitämisen, vapaanaikaisen sijaishoidon järjestämisen sekä hyvinvointi- ja terveystarkastusten järjestämisen mahdollistaminen tarkoituksenmukaisella tavalla.

Hyvinvointialueet voivat esimerkiksi sopia, että hyvinvointialue, jossa perhekoti sijaitsee, sopii perhehoitajan kanssa edellä mainittujen asioiden järjestämisestä. Kustannukset jakautuvat perhekotiin asukkaita sijoittaneiden hyvinvointialueiden kesken niiden keskenään sopimalla tavalla.

Lisäksi perhehoidon tukea ja valvontaa voidaan toteuttaa yhteistyössä sijoittaja hyvinvointialueiden kanssa. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että hyvinvointialueiden perhehoidosta vastaavat viranhaltijat voivat sopia yhdessä perhekotiin toteutettavista perhehoidon tukeen ja valvontaan liittyvistä kotikäynneistä. Perhehoitolaissa ei ole säännöksiä hyvinvointialueiden keskinäisestä sopimisesta vaan yhteistoiminnassa sovelletaan Lakia hyvinvointialueesta.

Hyvinvointialueiden keskinäinen yhteistyö on tarpeen myös tilanteessa, jossa perhekodin olosuhteissa tapahtuu muutoksia. Olosuhteissa tapahtuvana muutoksena pidetään muun muassa hoidettavien määrässä sekä kodissa asuvien perhesuhteissa tapahtuvia muutoksia. Hyvinvointialueilla voi olla perhehoidon toimintaohjeissa keskenään erilaisia linjauksia esimerkiksi perhekodissa hoidettavien enimmäismäärästä, jolloin muutoksia suunniteltaessa on syytä olla yhteydessä kaikkiin hoidettavia sijoittaneisiin hyvinvointialueisiin jo etukäteen. Perhehoitaja on velvollinen ilmoittamaan perhekodin olosuhteissa tapahtuvista muutoksista perhehoitolain 21 §:n mukaan hoidettavan sijoittaneelle hyvinvointialueelle sekä siihen hyvinvointialueelle, jossa perhekoti sijaitsee.

Perhehoitajan tulee mahdollisuuksien mukaan huolehtia siitä, että eri hyvinvointialueilta sijoitetut asiakkaat saavat tasa-arvoisen aseman perhekodin arjessa.

16.1. Tiedon luovuttaminen, salassapito ja asiakirjojen säilyttäminen

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tapaa perhekotiperheeseen sijoitettua lasta ja keskustelee lapsen kanssa ikätason mukaisesti häntä koskevista merkityksellisistä asioista, kuten

esimerkiksi huostaanoton perusteista. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä on velvollinen antamaan perhehoitajalle kaiken sen tiedon, joka on välttämätöntä lapsen tarpeiden mukaisen hoidon turvaamiseksi. Samoin perhehoitaja on velvollinen kertomaan lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle lasta koskevat tietoon tulleet asiat.

Sijoitettua lasta koskevat tiedot ovat salassa pidettävää tietoa, jota ei luovuteta ulkopuolisille tahoille. Myös perhekodissa olevat lasta koskevat asiakirjat tulee säilyttää asianmukaisesti lukitussa paikassa salassapitovelvollisuuden turvaamiseksi. Lasta koskevat kaikki asiakirjat tulee palauttaa lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle tai perhehoidon koordinaattorille sijoituksen päättyessä.

16.2. Kriisi- ja väkivaltatilanteet

Asiakasta voidaan hoitaa perhehoidossa vain, jos hänen hyvinvointinsa turvaamiseen ei tarvita mitään fyysistä kiinnipitoa tai muuta fyysistä rajoittamista. Esimerkiksi pienen lapsen kohdalla on luvallista rajaustarpeen tilanteessa ottaa hänet syliin ja antaa lapsen rauhoittua. Toistuvat kiinnipidon tarpeet tarkoittavat kuitenkin sitä, että lasta ei voida perhehoidossa hoitaa, koska lain mukaan perhehoidossa ei ole mahdollisuutta fyysisiin rajoittamisiin. Tällaisessa tilanteessa perhehoitajan tulee olla yhteydessä välittömästi lapsen omatyöntekijään ja perhehoidosta vastaavaan hyvinvointialueen viranomaiseen. Perhehoitajalle voidaan tarjota esimerkiksi keskustelutukea ym. tukea tarpeen mukaan.

Mikäli esim. lastenpsykiatria tai perheneuvola ei voi riittävästi auttaa lasta ja tarvittavaa muu-
tosta lapsen voinnissa ei ole nähtävissä, tulee lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän arvioida sijaishuoltopaikan muutosta lasta tukevampaan sijaishuoltopaikkaan. Samoin, jos lapsi karkailee perhekotiperheestä, on lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän arvioitava sijaishuollon muutoksen tarvetta lasta tukevampaan sijaishuoltopaikkaan.

Aikuisen henkilön perhehoitoa koskee samat säännöt rajoittamistoimenpiteiden osalta. Mikäli aikaisemmin hyvin perhehoidossa pärjännyt asiakas muuttuu äkillisesti käyttäytymiseltään haasteelliseksi, tulee perhehoitajan ilmoittaa tilanteen muutoksesta perhehoidosta vastaavalle hyvinvointialueen viranomaiselle ja asiakkaan hoitotaholle. Akuutissa tilanteessa perhehoitajan tulee olla yhteydessä hyvinvointialueen sosiaali- ja kriisipäivystykseen. Mikäli mahdollista, tulisi yhdessä asiakkaan hoitavan tahon (kotisairaanhoidon ja lääkäri) kanssa selvittää, onko haastavan käyttäytymisen taustalla esim. akuutti infektio, kiputila tai joku muu hoidettavissa oleva asia. Mikäli tilanne ei ole hoidettavissa, tulee asiakkaalle viipymättä etsiä muu, hänen tarpeitaan vastaava hoitojärjestely.

Perhehoito ei sovellu haastavasti käyttäytyville asiakkaille.

17. PERHEHOIDON PÄÄTTYMINEN

Asiakkaan perhehoitosijoitus voi olla määräaikainen tai pitkäaikainen. Toistaiseksi voimassa olevassa toimeksiantosopimuksessa on määritelty irtisanomisajat. Lastensuojelun osalta perhehoidon päättyessä lapsella käytössä olevat tarvikkeet, kuten vaatteet, harrastusvälineet yms. luovutetaan lapsen käyttöön uuteen asuinpaikkaan. Jos lapsi siirtyy sijaishuollon muutospäätöksellä uuteen sijaishuoltoonpaikkaan, tulee häntä valmistella muutokseen hyvissä ajoin ja lapsen tulee saada tutustua uuteen sijaishuoltoonpaikkaansa mahdollisimman hyvin ja suunnitelmallisesti. Sekä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän, että perhehoitajan tulee avoimesti kertoa lapselle perustelut sijaishuoltoonpaikan muuttamisen tarpeelle. Sijaishuoltoonpaikan muutos voi myös olla tarpeen toteuttaa pikaisesti, jos lapsen turvallisuus on muutoin vaarassa. Lapsen sijaishuoltoonpaikan muutoksen yhteydessä tehdään aina muutoksenhakukelpoinen sijaishuollon muutospäätös, johon kuullaan myös lapsen perhehoitajien mielipide. Ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden osalta perhehoidon päättyessä asiakkaan siirtyessä esimerkiksi ympärivuorokautiseen asumiseen tulee asiasta keskustella mahdollisuuksien mukaan asiakkaan kanssa hyvissä ajoin ja sopia käytännön järjestelyyn liittyvistä asioista. Asiakkaan asioista vastaava viranhaltija vastaa asiakkaan siirtymisestä mahdollisimman jouhevasti yhteistyössä perhehoidon koordinaattorin ja perhehoitajan kanssa. Asiakkaan siirtymisen tulee tapahtua suunnitelmallisesti ja asiakasta kuullen.

Lastensuojelussa perhehoidon päättyminen huostaanoton purkamisen ja perheen jälleen yhdistämisen vuoksi toteutetaan suunnitelmallisesti ja lapselle turvallisella aikataululla. Lapsen tulee saada valmistautua muutokseen omaan tahtiinsa. Sijaisperheestä irrottautuminen ja syntymäperheeseen liittyminen vaatii aikaa ja aikuisten tukea lapselle. Lapsen edun mukaista on, jos sijaisperhe sitoutuu perhehoidon päättyminen jälkeen toimimaan lapselle esimerkiksi tukiperheenä varmistuen näin lapsen jatkuvuuden kokemuksen suhteessa perhehoitoperheeseen.

Haasteellisen perhehoidon päättymisprosessin aikana perhehoitajaa tuetaan tarvittaessa perhehoidon koordinaattorien sekä asiakkaan asioista vastaavan viranhaltijan, mentorin tehostetulla tuella. Erityisen haasteellisessa tilanteessa voidaan perhehoitajalle järjestää työnohjaukseen kerta toimeksiantosopimuksen voimassaoloaikana.

18. PERHEHOIDON SÄÄDÖSTAUSTA

Perhehoidon järjestämisessä ja toteuttamisessa Perhehoitolain lisäksi noudatetaan useita muitakin lakeja ja säädöksiä, jotka myös määrittävät perhehoitoa.

Perhehoitoon liittyviä ja perhehoitoa määrittäviä säädöksiä ovat:

- Perhehoitolaki (263/2015) sekä muutokset (510/2016)
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) ja sosiaalihuoltoasetus (607/1983)
- Lastensuojelulaki (417/2007)
- Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002)
- Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)
- Perustuslaki (11.6.1999/731)
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
- Laki (734/1992) sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista
- Julkisten alojen eläkelaki (81/2016)
- Työtapaturma- ja ammattitautilaki (459/2015)
- Sairausvakuutuslaki (1224/2004)
- Vahingonkorvauslaki (412/1974)
- Pelastuslaki (79/2011)
- Hallintolaki (434/2003)
- Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019)
- EU:n tietosuojaa-asetus (GDPR)
- Tietosuojalaki (1050/2018)
- Kotikuntalaki (201/1994)
- Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/83)
- Asetus lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (556/94)
- Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987)
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012)
- Valvira: Valvontaohjelmat
- STM 2021Turvallinen lääkehoito: Opas lääkehoitosuunnitelman laatimiseen
- Valtion ravitsemusneuvottelukunta 2010: Ravitsemussuositukset ikääntyneille
- Hyvän perhehoitoarjen suositukset ikäihmisten perhehoitoon. [hyvan_perhehoitoarjen_suosituksenet_verkko.pdf](#) (perhehoitoliitto.fi)
- Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023. Tavoitteena ikäystävällinen Suomi Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023 (valtioneuvosto.fi)
- Lisäksi ikäihmisten perhehoidon järjestämisessä noudatetaan sosiaali- ja terveysministeriön Hyvä perhehoito -työryhmän raporttia perhehoitolain toimeenpanon tueksi 2017. <http://stm.fi/julkaisu?pubid=URN:ISBN:978-952-00-3875-5>

Perhehoito

Palkkiot ja korvaukset 2023

Sisällys

1. PERHEHOIDON PALKKIOT JA KORVAUKSET	2
1.1. Käynnistämiskorvaus	2
1.2. Hoitopalkkio	3
1.3. Lisäpalkkio - erityistä hoitoa ja huolenpitoa tarvitsevasta lapsesta ja nuoresta	4
1.4. Palkkion maksu perhehoitojakson peruuntuessa	4
1.5. Perhehoitajan ansiotyöstä poissaolon aikainen hoitopalkkio	5
1.6. Kulukorvaus	5
1.7. Erityisten kustannusten korvaaminen	8
1.8. Terapia ja terveydenhuolto	8
1.9. Harrastuskulujen korvaaminen	8
1.10. Sijoitetun lapsen käyttövarat	9
1.11. Matkakorvaukset	9
1.12. Lapsilisä	10
2. KYMENLAAKSON HYVINVOINTIALUEEN PERHEHOIDON PALKKIOT JA KORVAUKSET PERHEHOITOLAIN (263/2015) MUKAISESTI 1.5.2023 (Aluehallitus 18.4.2023)	11

1. PERHEHOIDON PALKKIOT JA KORVAUKSET

Perhehoitolaki 16 § Hoitopalkkio

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, perhehoitajalla on oikeus saada hoidosta palkkiota (hoitopalkkio). Hoitopalkkiota maksetaan perhehoidossa olevaa henkilöä kohti kalenterikaudessa vähintään 775,00 euroa. Hoitopalkkion määrän tulee vastata henkilön hoidettavuutta ja sitä arvioidessa tulee ottaa huomioon toiminnan luonne. (29.6.2016/510)

Hoitopalkkiota ei makseta perhehoitajan omasta alle 18-vuotiaasta lapsesta. Hoitopalkkio voidaan erityisestä syystä sopia maksettavaksi myös 1 momentissa säädettyä vähimmäismäärää pienempänä.

Kun lapsen hoito ja huolenpito on järjestetty kodin ulkopuolisen sijoituksen sijasta läheisverkoston kartoituksen perusteella huoltajuus- tai oheishuoltajuusmääräyksellä muun kuin biologisen vanhemman luona, tulee lasta hoitavalle henkilölle maksaa tämän lain mukainen hoitopalkkio, 17 §:n mukainen kulukorvaus ja 18 §:n mukainen käynnistämiskorvaus. Lasta hoitavalle henkilölle on tarvittaessa järjestettävä myös 10 §:ssä tarkoitettuja palveluja ja tukitoimia. (29.6.2016/510)

Edellä 1 momentissa mainittu ja toimeksiantosopimuksessa sovittu hoitopalkkion määrä on tarkistettava kalenterivuositain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

Kymenlaakson hyvinvointialueella perhehoitajalle maksettava hoitopalkkio perustuu Kymenlaakson hyvinvointialueen hallituksen vuosittain vahvistamaan, indeksikorotuksen mukaiseen palkkion määrään. Palkkio maksetaan perhehoitajalle aina kuukauden lopussa.

1.1. Käynnistämiskorvaus

Käynnistämiskorvausta voidaan myöntää silloin, kun korvausta ei voi saada muun lainsäädännön nojalla (vammapalvelulaki tai lääkinnällinen kuntoutus). Lyhytaikaisessa perhehoidossa ei pääsääntöisesti makseta käynnistämiskorvauksia. Perhehoitajalle maksetaan pitkäaikaisessa perhehoidossa hoidon käynnistämisestä aiheutuvista välttämättömien hankintojen kustannuksista korvaus. Käynnistämiskorvauksen suuruus määritellään perhehoitolaissa ja se on indeksisidonnainen. (Perhehoitolaki §18 ja §19).

Käynnistämiskorvauksella tehtävät hankinnat kohdennetaan aina perhehoidossa olevaan asiakkaaseen. Käynnistämiskorvauksella on tarkoitus kattaa perhehoidon käynnistämisen kannalta välttämättömät henkilökohtaiset ja yhteiseen perhekodin talouteen liittyvät hankinnat. Käynnistämiskorvauksen tarkoituksena on varmistaa, että asiakkaalla on kaikki ne välttämättömät tarvikkeet, joita hän arjessaan tarvitsee siirryttyään asumaan uuteen perheeseen. Korvattavia kohteita voivat olla mm. asuntoon kohdistuvat välttämättömät korjaus- ja muutokset.

työt (luiskat, tukikahvat, korotettu wc-istuin, turvaistuin), kalustaminen (sänky). Myös perhe-kodin piha-alueeseen tarvittavia muutoksia voidaan joissain tilanteissa kattaa käynnistyskorvauksella (esim. piha-alueen aitaaminen turvalliseksi).

Käynnistämiskorvauksella katettavat kustannukset perustuvat asiakaskohtaiseen harkintaan. Niistä tehdään hankintasuunnitelma ja kustannusarvio. Käynnistämiskorvauksella kustannettaviksi suunnitelluista hankinnoista on sovittava etukäteen hyvinvointialueen perhehoidon järjestämisestä vastaavan viranomaisen kanssa. Käynnistämiskorvauksesta tehdyn hankintasuunnitelman mukaiset kustannukset korvataan perhehoitajalle kuitteja vastaan. Joissain tilanteissa perhehoidon palveluesimies voi kokonaistilanteen harkintaan perustuen myöntää perhehoitajalle kokonaissumman (enintään 1000 euroa) käynnistämiskorvausta. Käynnistämiskorvauksella tehdyt kiinteät hankinnat ovat hyvinvointialueen omaisuutta ja niiden poisto-aika on neljä vuotta siten, että hankinnan arvosta poistuu kunakin vuonna neljäsosa (25 %). Mikäli perhehoito päättyy lyhyemmän ajan kuluessa, voidaan sopia osan takaisinmaksusta, esimerkiksi pyytämällä perhehoitajalta ostotarjous, tai osa hankinnoista palautetaan hyvinvointialueelle. Kiinteisiin hankintoihin eivät kuulu kulutustavarat (esim. astiat ja liinavaatteet), joiden käyttöikä on 1-3 vuotta.

Käynnistämiskorvausta on mahdollista käyttää sijoituksen ensimmäisen puolen vuoden ajan ja sinä aikana perhehoitajalla on mahdollisuus tehdä asiakaskohtaisia tarvittavia alkuhankintoja Kymenlaakson hyvinvointialueen hallituksen määrittelemän käynnistämiskorvauksen mukaisesti.

Avohuollon tai kiireellisen sijoituksen alkaessa perhehoitajalle ei pääsääntöisesti myönnetä käynnistämiskorvausta sijoituksen lyhytaikaisuuden vuoksi. Tarvittaessa voidaan perhehoidon palveluesimiehen harkinnalla myöntää sijoituksen alkuvaiheen hankintoihin käynnistämiskorvausta. Jos sijoitus muuttuu pitkäaikaiseksi sijoitukseksi (huostaanotto), perhehoitajalle maksettavasta käynnistämiskorvauksesta vähennetään avohuollon sijoituksen alkuhankintojen määrä.

1.2. Hoitopalkkio

Perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkiota ja kulukorvausta perhehoitolain ja Kymenlaakson hyvinvointialueen hallituksen vahvistamien palkkioiden ja kulukorvausten mukaisesti. Hoitopalkkio voidaan erityisestä syystä sopia maksettavaksi myös säädettyä vähimmäismäärää pienempänä, esimerkiksi perhehoitajan osa-aikaeläkkeen tulorajaan sopeuttamiseksi. Hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan pitkäaikaisessa perhehoidossa kuukausiperusteisesti. Lyhytaikaisessa perhehoidossa hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan jälkikäteen toteutuneiden hoitopäivien mukaan. Lyhytaikaisessa perhehoidossa vuorokausi katsotaan alkavaksi klo 00.00 ja päättyy klo 24.00.

Hoitopalkkion määrää tarkistetaan kalenterivuositain vuoden alusta työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

Lapsen päivähoidossa tai koulussa oleminen ei pienennä hoitopalkkiota, sillä perhehoitajalla on kuitenkin ympärivuorokautinen vastuu sijoitetusta lapsesta.

Perhehoitajalle voidaan järjestää sijaishoitaja vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajalle.

Poissaoloista ja niiden aikaisesta hoidettavan hoidon toteutumisesta sijaishoitajana sovitaan aina etukäteen perhehoidon koordinaattorin kanssa. Sijaishoitajan kanssa tehdään toimeksiantosopimus, jossa sovitaan muun muassa sijaistamisen kestosta, määrästä, hoitopalkkiosta sekä muista sijaishoitajalle korvattavista kustannuksista. Sijaishoitajalle maksettavat palkkiot ja korvaukset määräytyvät kymenlaakson aluehallituksen vahvistamien palkkioiden ja korvausten perusteella (lyhytaikainen perhehoito/osa-vuorokautinen perhehoito).

1.3. Lisäpalkkio - erityistä hoitoa ja huolenpitoa tarvitsevasta lapsesta ja nuoresta

Erityistä hoitoa ja huolenpitoa tarvitsevasta lapsesta ja nuoresta voidaan pitkäaikaisessa perhehoidossa maksaa lisäpalkkio. Lisäpalkkion maksaminen perustuu hyvinvointialueen sosiaalityöntekijän asiakaskohtaiseen arvioon ja harkintaan lapsen/nuoren tarvitseman hoidon ja huolenpidon erityisestä vaativuudesta.

Lisäpalkkio korotusten (30% ja 50%) euromäärät ja niiden myöntämisen perusteita näkyy liitteenä olevassa aluehallituksen 18.4.2023 hyväksymässä palkkio ja korvaukset otteessa. (Kts. Luku 2)

Hoitopalkkion (myös lisäpalkkio) määrä tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

1.4. Palkkion maksu perhehoitajakson peruuntuessa

Mikäli lyhytaikainen tai osavuorokautinen jakso peruuntuu, se voidaan sopimalla siirtää toiseen ajankohtaan, jolloin perhehoitajalle maksetaan toteutuneiden jaksojen palkkiot ja kulukorvaukset. Jos perhehoitaja saa tiedon sovitusjakson peruuntumisesta alle 24 h ennen jakson alkamista, perhehoitajalle maksetaan suunnitellun jakson palkkiosta puolet (kuitenkin enintään kolmelta päivältä/hoitokerralta). Kulukorvausta ei peruuntuneelta jaksolta makseta.

1.5. Perhehoitajan ansiotyöstä poissaolon aikainen hoitopalkkio

Ansionmenetykskorvausta voidaan maksaa määräaikaisesti tilanteessa, jossa sosiaalityöntekijän arvion mukaan perhehoitajan jääminen kotiin hoitamaan sijoitettua lasta esimerkiksi sijoituksen alkuvaiheessa on lapsen edun mukaista (palkaton työloma tms.). Ansionmenetykskorvauksen maksaminen merkitään toimeksiantosopimukseen.

Harkinnan varaista ansionmenetykskorvausta voidaan maksaa, mikäli perhehoitajalla ei ole hoitopalkkion ohella ansiotuloja tai niihin rinnastettavia tuloja (esimerkiksi eläke, äitiyspäiväraha, sairaspäiväraha, työttömyyspäiväraha, opintoetuuudet). Lisäksi ansionmenetykskorvauksen maksamisen edellytyksenä on, että perhehoitaja on päivisin kotona eikä sijoitettu lapsi ole kokopäivähoidossa kodin ulkopuolella (enintään 84 h/kk) tai toisella paikkakunnalla opiskelemissa. Ansionmenetykskorvaus koskee pääsääntöisesti lastensuojelua eikä siihen sisälly indeksikorotusta. Ansionmenetykskorvauksen määrä on 0 - 17 vuotiailla 581,40 e/kk.

Perhehoitaja voi tehdä ansiotyötä enintään 20 h/kk menettämättä ansionmenetykskorvaustaan, edellyttäen, ettei tästä aiheudu hyvinvointialueelle mitään lisäkustannuksia, kuten esimerkiksi lapsen varhaiskasvatuksen kustannuksia.

1.6. Kulukorvaus

Perhehoitolaki 17 § Kustannusten korvaaminen

Perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista perhehoitajalle maksetaan todellisten kustannusten mukainen korvaus (kulukorvaus), kuitenkin vähintään 410,66 euroa perhehoidossa olevaa henkilöä kohti kalenterikuukaudessa, jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu. Kulukorvaus voidaan erityisestä syystä maksaa myös säädettyä vähimmäismäärää pienempänä.

Kulukorvaus kattaa perhehoidossa olevan ravinnosta, asumisesta, harrastuksista, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset menot sekä ne tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset, joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata. Lisäksi kulukorvaus sisältää lastensuojelulain (417/2007) nojalla perhehoitoon sijoitetulle lapselle tai nuorelle hänen omaan käyttöönsä mainitun lain nojalla annettavat käyttövarat.

Kulukorvauksen lisäksi perhehoitajalle maksetaan korvaus sellaisista perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvista terapian ja terveydenhuollon sekä alle 21-vuotiaan lapsen tai nuoren opinnoista aiheutuvista erityisistä kustannuksista, joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata.

Edellä 2–4 momentissa tarkoitettujen kustannusten lisäksi voidaan korvata perhehoidossa olevan lomanvietosta johtuvat ja erityisten harrastusten tai harrastusvälineiden aiheuttamat ja muut jatkuva-luontoiset tai kertakaikkiset erityiset kustannukset.

19 § Indeksisidonnaisuus *Tämän lain 17 ja 18 §:ssä mainitut määrät sekä toimeksiantosopimuksessa sovitut kulukorvausten määrät on tarkistettava kalenterivuositain vuoden alusta elinkustannusindeksin (lokakuu 1951=100) edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti.*

Perhehoidossa olevan hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvat kulut korvataan perhehoitajalle Kymenlaakson hyvinvointialueen hallituksen vuosittain määrittelemän summan mukaisesti. Tois-taiseksi voimassaolevassa toimeksiantosopimuksessa kulukorvaus maksetaan perhehoitajalle edellisen kuukauden hoitopalkkion maksun yhteydessä etukäteen.

Perhehoidossa olevan kulukorvaukseen sisältyvät seuraavat kulut:

- ravinto
- tavanomaiset asumiseen liittyvät kulut
- tavanomainen vaatetus
- tavanomainen hygienia
- kulut oman auton käytöstä tavanomaiseen arkeen liittyvissä matkoissa
- perusliikuntavälineet, esim. polkupyörä, kausiliikuntavälineet
- harrastuksista johtuvat matkakulut alle 20 km yhteen suuntaan
- vapaa-ajan viettoon liittyvät välineet ja matkakulut
- lapsen käyttövarat
- lapsen leireihin ja matkoihin liittyvät kustannukset, esimerkiksi rippileirit, kesäleirit, kou-luun ja opiskeluihin liittyvät paikallisliikenteen matkakulut
- ilman lääkärin määräystä myytävät lääkkeet
- viestintävälineet ja niistä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset (esim. puhelin, tietokone)
- perhehoitajan lapselle ottamista vakuutuksista aiheutuvat kulut

Kulukorvaus voidaan maksaa vähimmäismäärää pienempänä jälkikäteen läsnäolopäivien (ly-hytaikaisen mukaan) mukaan, jos perhehoidossa oleva on esimerkiksi opiskelemassa toisella paikkakunnalla, suorittamassa varusmiespalvelustaan tai muusta syystä ei ole perheessä läsnä kokoaikaisesti.

Erikseen mahdollisesti korvataan, (perustuu asiakkaan asioista vastaavan viranhaltijan asiak-kaan yksilöllisen tilanteen perusteella tekemään arvioon):

- Julkisen terveydenhuollon poliklinikkamaksut ja sairaalamaksut, sekä lääkärin määräämät reseptilääkkeet
- Terapiaan ja terveydenhoitoon liittyvät Kelan omavastuuosuudet, kaikkien terapioiden ja terveydenhoidon kuluihin tulee ensisijaisesti hakea Kelan korvauksia
- Asiakassuunnitelmassa sovitut matkakulut yhteydenpidosta perhehoidossa olevan lähei-siin
- Kohtuulliset kustannukset (noin 200 euroa, yksilöllisen tarpeen mukaan) silmälaseista tai piilolinseistä.
- Asiakkaan tutustuminen tulevaan perhekotiin: tutustumiskäynneistä (kesto, ajankohta) sovitaan etukäteen. Tulee kirjata asiakas-/toteuttamissuunnitelmaan. Perhehoitajalle maksetaan osavuorokautiselle perhehoidolle määriteltyjen tuntimääriäisten korvausten

mukaisesti. Perhehoitajan vieraillessa lapsen kotona tai lastensuojelulaitoksessa maksetaan kilometrikorvaus. Palkkioiden ja korvausten maksamisesta perhehoidon koordinaattori tekee sosiaalityöntekijän laatiman suunnitelman mukaisen palkkionmaksulomakkeen.

- Peruskoulun jälkeisistä opinnoista aiheutuvat välttämättömät opiskelukustannukset, mikäli oppilaitos ei järjestä opetukseen liittyviä välineitä, kuten oppikirjat, opiskelun vaatima erityisvaatetus ja välineet (esim. turvakengät, ammattiin liittyvät työkalut ja tietokone, josta kertakorvaus enintään 500 euroa). Lapsen koulumatkoista suoritetaan perhehoitajan 50 euron omavastuun ylittävä korvaus kuukaudessa, mikäli opetukseen ei kuulu koulumatkakustannukset. Huomioi Kelan koulumatkatuki (kela.fi)
- Perhehoitajalle maksetaan lapsilisä pääsääntöisesti kolmen kuukauden sijoituksen jälkeen
- Lapsen ollessa päivähoidossa Kymenlaakson hyvinvointialue maksaa lapsen päivähoitomaksut. Koululaisten iltapäivähoidosta aiheutuvat kustannukset korvataan, mikäli perhehoitaja ei ole oikeutettu ansionmenetyskorvaukseen
- Asiakkaan harrastuksista johtuvista matkakuluista korvataan yhteen suuntaan 20 kilometriä ylittävä osuus
- Muut erikseen sovittavat korvaukset

Seuraavia kuluja ei korvata:

- Ajokortti
- Mopot, auto
- Perheen lomamatka sekä lapsen passi/henkilökortti
- Yksityislääkärin kulut
- Vapaaehtoiset vakuutukset

Perhehoidossa olevan lomavietosta aiheutuvia kustannuksia ei erikseen korvata perhehoitajalle. Esim. leirit ja lomamatkat sekä passi sisältyvät perhehoitajalle maksettavaan kulukorvaukseen.

Jälkihuollon perhehoidon kulukorvaus kattaa asumisen, ravinnon, tarpeen mukaisen vaatetuksen ja tavanomaisen hygienian. Nuori itse vastaa muista henkilökohtaisista menoistaan tulojensa mukaisesti. Nuoren saamat etuudet voidaan vähentää perhehoitajalle maksettavan kulukorvauksen määrää, kuitenkin niin, että perhehoitajalle maksetaan kulukorvauksen vähimmäismäärä. Tällaisia kulukorvausta vähentäviä nuoren etuuksia ovat esimerkiksi varusmiehen päiväraha, opintoetuudet ja oppimateriaalilisä. Asiakassuunnitelmassa sovitaan nuoren itse kustantamista menoista ja kulukorvauksen määrästä sovitaan toimeksiantosopimuksessa.

1.7. Erityisten kustannusten korvaaminen

Asiakkaan asioista vastaava sosiaalityöntekijä/asiakasohjaaja/palveluohjaaja ja perhehoidon koordinaattori voivat käyttää harkintaa hoidosta aiheutuvien erityisten kustannusten korvaamiseksi. Erityisten kustannusten korvaamisesta tulee aina erikseen sopia perhehoidon palveluesimiehen kanssa. Erityisten kustannusten korvaamisesta voidaan sopia myös toimeksiantosopimuksessa.

1.8. Terapia ja terveydenhuolto

Kaikkiin terveydenhuolto- ja terapiakuluihin (esimerkiksi terveydenhuoltoon tai terapiaan liittyvät matkakulut) tulee ensisijaisesti hakea Kelan korvauksia.

Perhehoitajalle korvataan julkisesta terveydenhuollosta aiheutuvat lapsen terveydenhoidon kustannukset, kuten esimerkiksi poliklinikkamaksut ja reseptilääkkeet. Lisäksi korvataan terapiaan ja terveydenhoitoon liittyvät Kelan omavastuuosuudet. Perhehoitajalle maksetaan korvaus sellaisista perhehoidossa olevan lapsen yksilöllisistä tarpeista johtuvista terapiasta, terveydenhuollosta sekä opinnoista aiheutuvista erityisistä kustannuksista, joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata. Korvaukset tulee hakea mahdollisimman pian kulujen syntymisen jälkeen, edellisen vuoden osalta kuitenkin viimeistään tammikuun loppuun mennessä.

Ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden osalta perhehoidossa olevan asiakkaan terapia- ja terveydenhuollon kustannuksien korvaamisesta sovitaan asiakas-/toteuttamissuunnitelmassa. Asiakkaan oma osuus kustannusten suorittamisesta on ensin selvitettävä.

1.9. Harrastuskulujen korvaaminen

Lapsen/ikäntyneen/vammaisen säännöllisestä harrastuksesta aiheutuvia kuluja korvataan kuitteja vastaan (lapsilla ikäluokituksen mukaisesti). Harrastukseen liittyvien hankintojen korvattavuudesta tulee keskustella ja sopia koordinaattorin kanssa etukäteen.

Vuosittaisen harrastusrahan ylittävältä osalta lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä voi myöntää harkinnanvaraista lisäkorvausta. Jos harrastuskulut ylittävät tämän harkinnanvaraisen lisäkorvauksen, voi perhehoitaja halutessaan selvittää yleishyödyllisten järjestöjen avustusten/stipendien hakemista lapselle harrastuksen tukemiseksi.

Jälkihuollon sijoituksen aikana nuoren harrastuskuluja korvataan jälkihuollon ohjeiden mukaisesti.

1.10. Sijoitetun lapsen käyttövarat

Lastensuojelulain 55 §:n mukaan kodin ulkopuolelle avohuollon tukitoimena, sijaishuoltona tai jälkihuoltona sijoitettu lapsi on oikeutettu saamaan käyttövaroja. Käyttövarat on tarkoitettu lapsen omaan käyttöön ja henkilökohtaisia tarpeita varten.

Lapselle maksettavia käyttövaroja ei ole tarkoitettu kattamaan lapsen koulunkäyntiä tai harrastuksia, vaan kyse on taskurahan luonteisista varoista. Käyttövaroja ei ole myöskään tarkoitettu käytettäväksi sellaisten hygieniatuotteiden hankkimiseen, joiden katsotaan kuuluvan osaksi perhehoitoa.

Lapsella on oikeus itse päättää henkilökohtaiseen käyttöön saamistaan käyttövaroista ja opetella itsenäistä rahan käyttöä. Käyttövarojen määrään ja maksamiseen ei vaikuta myöskään lapsen tai nuoren käyttäytyminen perhekodissa.

Käyttövaroja maksetaan alle 15-vuotiaalle lapselle tarveharkinnan mukaan ja 15 vuotta täyttäneelle vähintään määrä, joka vastaa yhtä kolmasosaa elatustukilain (2008/580 9§) 9 §:ssä säädetystä yhdelle lapselle suoritettavasta elatustuen määrästä. Vuonna 2023 käyttövarojen määrä 15 vuotta täyttäneelle ja sitä vanhemmalle nuorelle on 64 e/kk.

Kymenlaakson hyvinvointialueen suosituksen mukaan käyttövarat alle 15-vuotiaalle seuraavasti:

- alle 7-vuotias tarveharkinnan mukaan
- 7-10 -vuotias 16 €/kk
- 11-14 -vuotias 32 €/kk

Sijoituspaikan tulee pitää kirjaa lapselle annettujen käyttövarojen toteutumisesta. Käyttövarojen maksamisesta tulee raportoida sosiaalityöntekijälle vuosittain. Lastensuojelulain mukaan käyttövara pitää maksaa myös jälkihuoltona sijoitetulle nuorelle (Lsl 55§).

1.11. Matkakorvaukset

Perhehoitajalle korvataan matkakuluja asiakassuunnitelman mukaisiin tapaamisiin vanhempien tai muiden asiakkaan läheisten henkilöiden luokse sekä asiakkaan hoivan, hoidon ja kasvatuksen järjestämiseen liittyviin kokouksiin. Terveystieteiden tutkimuskeskuksesta aiheutuvat matkakulut korvataan siltä osin, kun Kela ei niitä korvaa. Julkisen liikenteen matkakulut korvataan todellisen suuruusena (kuitit) tai omaa autoa käytettäessä Kelan korvausten mukaisesti. Asiakkaan kanssa tehtävien matkojen osalta tulee huomioida asiakkaalla mahdollisesti oleva kuljetuspalvelukortin käyttö.

Perhehoitajan tulee ilmoittaa matkakuluista siihen tarkoitetulla erillisellä lomakkeella. Ilmoitus tulee tehdä kahden kuukauden välein. Perhehoitaja toimittaa matkakululomakkeen ensisijaisesti sähköpostitse ilman asiakkaan henkilötietoja perhehoidon sähköpostiosoitteeseen. Lomakkeen voi toimittaa myös postitse koordinaattorille. Koordinaattori huolehtii matkakulujen ilmoittamisesta toimistosihteerille, joka laittaa korvattavat matkakulut maksuun.

1.12. Lapsilisä

Kun lapsi on perhehoitolaissa tarkoitetulla tavalla sijoitettu perhehoitoon, voidaan lapsesta maksettava lapsilisä myöntää perhehoitajalle (LLL 796/1992 11 § 2 mom.). Kymenlaakson hyvinvointialue oikeuttaa perhehoitajan hakemaan perhehoitoon sijoitetusta lapsesta maksettavan lapsilisän Kelasta. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä laatii esityksen lapsilisän maksamisesta perhehoitajalle Kelan lomakkeella LL 2.

2. KYMENLAAKSON HYVINVOINTIALUEEN PERHEHOIDON PALKKIOT JA KORVAUKSET PERHEHOITOLAIN (263/2015) MUKAISESTI 1.5.2023

(Aluehallitus 18.4.2023)

Hoitopalkkio pitkäaikainen perhehoito

alle 18-vuotias	1 160,90 €/kk
lastensuojelun jälkihuolto (ei lisäpalkkiota)	1 160,90 €/kk
ikäihmiset ja vammaispalvelun asiakkaat (yli 18 v.), kun Kelan perushoitotuki	1 500,53 €/kk
ikäihmiset ja vammaispalvelun asiakkaat (yli 18 v.), kun Kelan korotettu hoitotuki	1 764,39 €/kk

Ansionmenetykskorvaus

0-17 -vuotias	581,40 €/kk
---------------	-------------

Lyhytaikaisen perhehoidon hoitopalkkio / lastensuojelu

Kiireellinen sijoitus/avohuollon tukitoimenpiteenä tehty sijoitus (enint. 3 kk)+ kulukorvaus	78 €/vrk
--	----------

kulukorvaus ja kilometrikorvaus

kulukorvaus	27,08 €/pvä
	15,71 €/hoitokerta (osavuorokautinen)
	Kulukorvaus maksetaan täysimääräisenä 27,08 €, mikäli hoitokerta kestää yli 8 h
kilometrikorvaus	0,46 €/km

Lisäpalkkio erityistä hoitoa ja huolenpitoa tarvitsevasta lapsesta tai nuoresta

<p>30% korotuksen myöntämisen perusteena voi olla esimerkiksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ lapsi saa Kelan maksamaa korotettua vammaistukea ja/tai jos lapsen hoitotahon asiantuntijan tai asiantuntijaryhmän lausunnon mukaan lapsi vaatii erityistä hoitoa ja/tai ◦ lapsen läheisverkoston kanssa tehtävä yhteistyö on erittäin haasteellista ja/tai ◦ sijoitettava lapsi on sijoituksen alkaessa yli 10-vuotias ja lapsen hoitotahon asiantuntijaryhmän lausunnon mukaan lapsi vaatii erityistä hoitoa 	348,27 €/kk
---	-------------

50 % korotuksen myöntämisen perusteena voi olla esimerkiksi: <ul style="list-style-type: none"> o lapsi saa Kelan ylintä vammaistukea ja/tai o sijoitettava lapsi on sijoituksen alkaessa yli 10-vuotias ja lapsen hoitotahon asiantuntijaryhmän lausunnon mukaan sijoitusvaihtoehtona olisi sijoitus laitokseen 	580,45 €/kk
--	-------------

Tehostetun perhehoidon hoitopalkkio

Lastensuojelun perhehoito, kokonaispalkkio (ei lisäpalkkiota)	2 532,82 €/kk
---	---------------

Kulukorvaus

Lyhytaikainen perhehoito	27,08 €/vrk
Perhehoito	
0–10-vuotias	499,08 €/kk
11-17-vuotias	681,83 €/kk
18 vuotta täyttänyt nuori (jälkihuolto)	681,83 €/kk*
ikääntynyt tai vammaisasiakas	541,65 €/kk

*Kulukorvaus voidaan makssa vähimmäismäärää pienempänä jälkikäteen läsnäolopäivien mukaan (lyhytaikaisen kulukorvaus), jos perhehoidossa oleva on esimerkiksi opiskelemissa toisella paikkakunnalla tai suorittamassa varusmiespalvelustaan eikä tällöin ole perheessä läsnä kokoaikaisesti.

Lyhytaikainen perhehoito / ikäihmiset ja vammaiset henkilöt

lyhytaikainen perhehoito perhehoitajan kotona	105 €/12-24 h/asiakas + kulukorvaus 27,08 € <u>osavuorokautinen:</u> yli 6 h enintään 12 h 85€/hoitokerta/asiakas yli 3 h enintään 6 h 50 €/hoitokerta/asiakas alle 3 h 25 €/hoitokerta/asiakas + kulukorvaus 15,71 e	Kulukorvaus maksetaan täysimääräisenä 27,08 €, mikäli hoitokerta kestää yli 8 h
lyhytaikainen perhehoito asiakkaan kotona (kiertävä perhehoitaja)	105 €/12-24 h/asiakas <u>osavuorokautinen:</u> yli 6 h enintään 12 h 85 €/hoitokerta/asiakas yli 3 h enintään 6 h 50 €/hoitokerta/asiakas alle 3 h 25 €/hoitokerta/asiakas	

toisen perhehoitajan sijaistaminen (perhekodissa tai asiakkaan kotona)	105 €/12-24 h/asiakas	Kulukorvaus maksetaan sijaistettavalle perhehoitajalle, mikäli sijaistaminen toteutuu hänen kotona. Asiakkaiden mennessä sijaistavan perhehoitajan kotiin maksetaan kulukorvaus sijaiselle. Kulukorvaus yli 8 h hoitokerralta 27,08 €, alle 8 h hoitokerralta 15,71 € Asiakkaan kotona tapahtuvasta sijaistamisesta ei makseta kulukorvausta.
	<u>osavuorokautinen:</u> yli 6 h enintään 12 h 85 €/hoitokerta/asiakas yli 3 h enintään 6 h 50 €/hoitokerta/asiakas alle 3 h 25 €/hoitokerta/asiakas	

Käynnistämiskorvaus

Käynnistämiskorvaus maksetaan ainoastaan välttämättömien todellisten tarpeelliseksi katsottavien hankintojen ja kulujen perusteella. Tarkempi ohjeistus toimintaohjeessa.	enintään 3 365,30 € perhehoidossa olevaa henkilöä kohden
---	--

Harrastusraha / lapsiasiakkaat (ei indeksikorotusta)

0–5-vuotias	enintään 150 €/vuosi
6–9-vuotias	enintään 350 €/vuosi
10–17-vuotias	enintään 600 €/vuosi

Korvaus kun perhehoitaja ei käytä Kymenlaakson hyvinvointialueen järjestämää vapaata (ei indeksikorotusta)

Kun perhehoitaja ei käytä Kymenlaakson hyvinvointialueen järjestämää vapaata, maksetaan helmikuun palkkion yhteydessä	palkkio 33,33 €/vrk tai 800 €/vuosi
---	-------------------------------------

Lähtökohtaisesti perhehoitajalle mahdollistetaan lakisääteisten vapaiden pitäminen, mikäli tämä ei jostain syystä ole mahdollista maksetaan pitämättömistä vapaista rahallinen korvaus. Korvaus maksetaan jälkikäteen seuraavan vuoden helmikuun palkkion maksun yhteydessä. Korvaukseen ei tule indeksikorotusta.